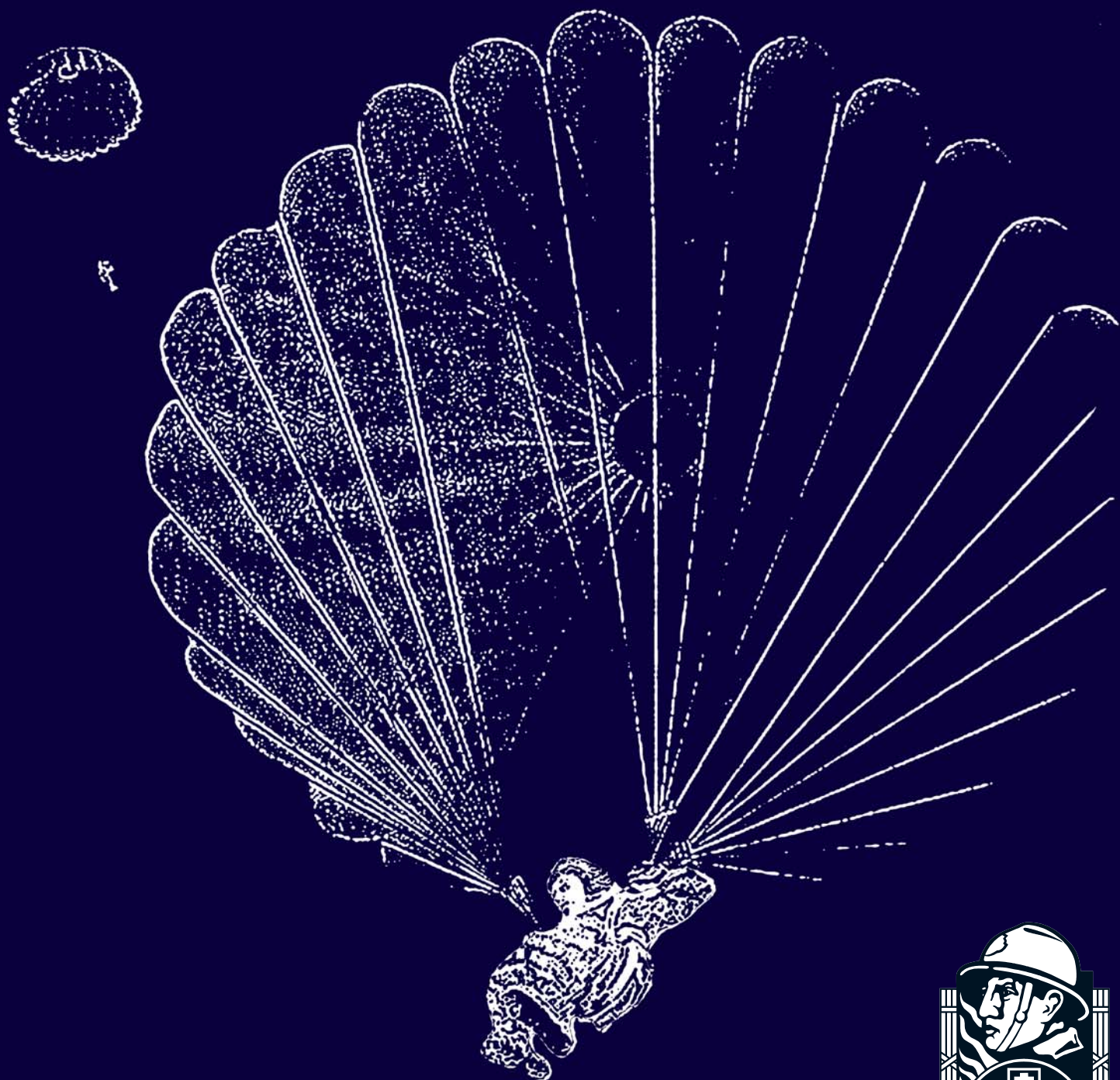

LEGIONÁŘSKÝ

1/2022

Směr

Pomoc válečným
uprchlíkům z Ukrajiny

80. výročí operace
Anthropoid

Boj Čechoslováků
u Sokolova

Příběhy
čs. legionářů

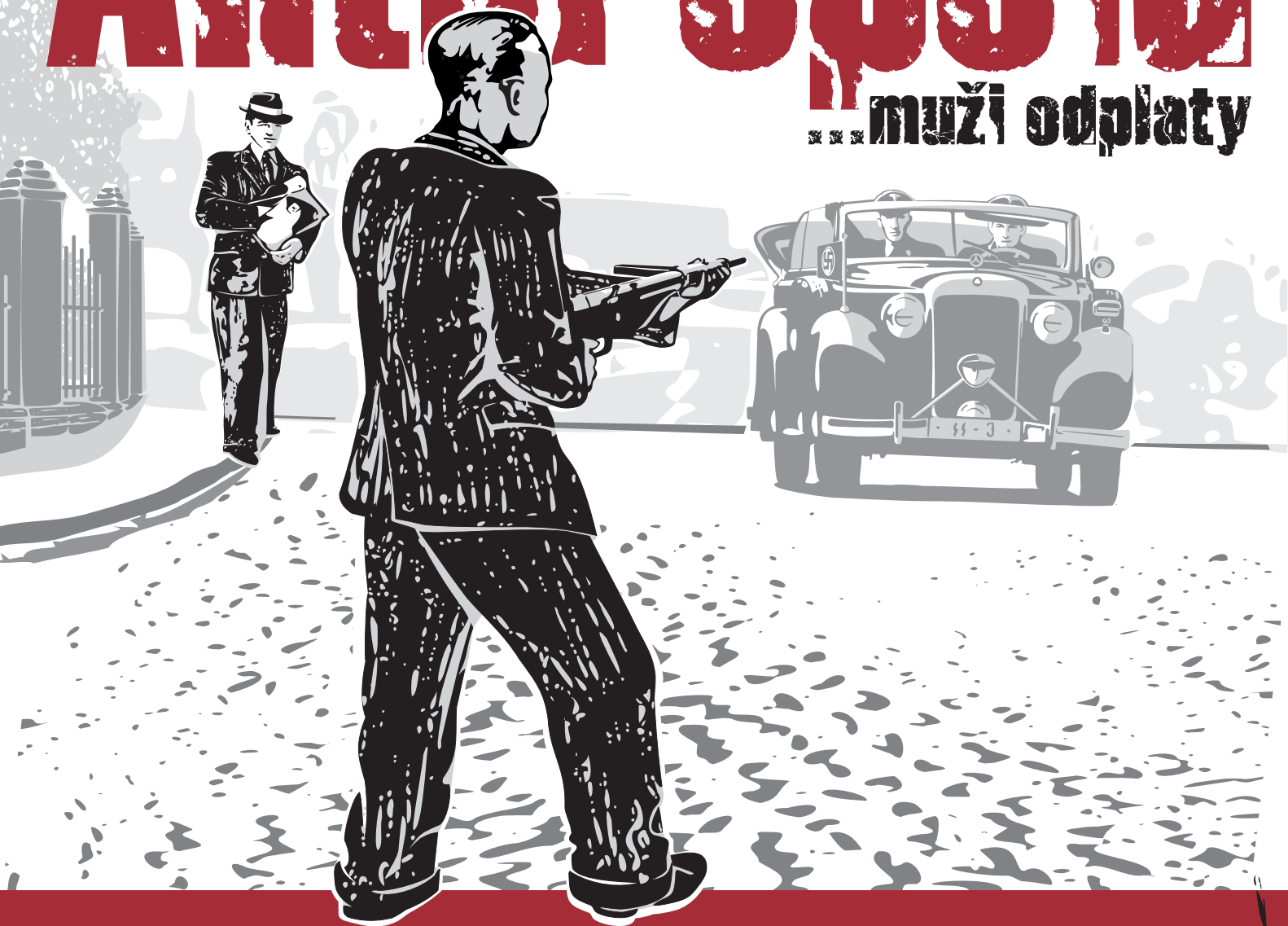

Československá obec legionářská a Městská část Praha 2 vás zvou na vzpomínku

80 let Operace

Anthropoid

...muži odplaty

Karlovo náměstí

18. června 2022

CELODENNÍ PROGRAM

výcvik parašutistů,
ukázky operačního nasazení,
návlek útoku ve Velké Británii,
dobový tábor a výstava techniky

SLEDIJTE

www.facebook.com/Operace.Anthropoid

ÚVOD

Slovo předsedy ČsOL 2-3

POMOC UKRAJINĚ

ČsOL pomáhá válečným uprchlíkům z Ukrajiny 4-5

Denní program, aktivity a podpora 6-8

Předseda ČsOL popřál silným ženám z Ukrajiny 9

Materiální sbírka a bezplatný bazar v sídle ČsOL 10-11

Večírek pro naše ukrajinské hosty 12-13

TRADICE

Setkání při příležitosti 77. výročí bojů u Jasla a 79. výročí bojů u Sokolova 14-15

80 let od vzniku naší jednotky na východě 16-17

Nové informace o bojích u Sokolova 18-21

Po stopách parašutistů 22-24

Silver A v paměti tří generací 25-26

80. výročí heydrichiády v Pardubickém kraji 27

80. výročí vyhlazení osady Ležáky 27

BARIUM 2022 28-29

STALO SE

Uctění památky a díla prvního československého prezidenta 31

Pietní akt věnovaný americkým letcům v Nepomuku 32

Osádka Wellingtonu T2990 identifikována 33

Ve stínu okupace... 34-35

ČINNOST JEDNOT

V Kloboukách odhalili pamětní desku Ferdinandovi Rychlovskému 36

IX. Zimní legiomařš 37

Vzpomínka na padlé za Těšínsko 38

80. výročí kladenských židovských transportů s názvem „Y“ a „Z“ 39

Vzpomínka na Jana Kudliče 40

Naplnili slova vojenské přísahy 41

V Mladé Boleslavi připomněli 80. výročí okupace a hrdiny odboje 42-43

HISTORIE

Legendární Otto Smik 44-45

Sto let od narození Jozefa Serafína 46-47

Měl čest být mezi prvními 48-49

Kanadský legionář Karel Pletka 50-53

František Vaněk, kapelník 3. čs. střeleckého pluku 54-56

SLOVO PŘEDSEDY

Československé obce legionářské

Vážené sestry, vážení bratři,
milí čtenáři,

v posledních letech se Československá obec legionářská obracela svou činností k minulosti, aby posilovala občanské a národní povědomí české společnosti. Díky projektu Legie 100 jsme v očích veřejnosti zásadně vyzdvihli odkaz československých legionářů a boj předků za svobodu a demokracii. Naše jednoty vykonaly obrovský kus práce ve svých regionech na poli osvěty a posílení národních tradic a hrdosti. V loňském roce vyvrcholily naše snahy o poznání slavné staleté historie našeho spolku. S každým úkolem jsme rostli. Díky našim úspěchům jsme získávali další partnery, podporu a respekt. To vše dnes můžeme zúročit.

Ruská invaze na Ukrajinu se stala od první chvíle novou výzvou pro Československou obec legionářskou. Mnoho našich členů včetně mne samého v řadách armády našeho státu zažilo nasazení ve válkách či mírových misích. Od války v Perském zálivu, přes konflikty na území bývalé Jugoslávie, po mise v Iráku či Afganistánu jsme byli svědky toho, jaké utrpení přináší válka, jak dopadá na ženy a děti a jaká přináší traumata. S touto zkušeností jsme ani chvíli neváhali a bezprostředně jsme zahájili přípravy na uprchlickou vlnu a stali se jedněmi z prvních, kteří přijímali válečné uprchlíky a poskytovali jim stravu a přístřeší ve svém sídle na hotelu Legie v Praze. V mnoha ohledech jsme si prvenství zachovali doposud.

Od počátku jsme předávali své zkušenosti dalším institucím. Stejně tak jsme upozorňovali na problémy, které bylo a je třeba řešit a na které nebyla připravena dosavadní legislativa. Informovali jsme vládu ČR v době, kdy se jednalo o státním příspěvku na ubytování, že diskutované částky neodpovídají současné realitě a poskytli pro to na našem příkladu podrobný rozpočet i s výhledem do konce roku 2022. Podporu jsme hledali, kde se dalo a paradoxně jsme často naráželi právě se svým prvenstvím. Ostatně informace o plánované státní podpoře a podpoře hlavního města Prahy nás vedly k přesvědčení, že celou věc ustojíme a naše podpora může být i dlouhodobá. Rozhodli jsme se proto využít všechny možnosti, jak zajistit finanční krytí důstojného života a zázemí pro matky s dětmi v našem hotelu.

Rád bych na tomto místě poděkoval Městské části Praha 2. Paní starostka Ing. Alexandra Udženija a vedoucí odboru kanceláře tajemníka paní JUDr. Andrea Horáková jsou nám od počátku významnou oporou.

Srdečné poděkování náleží radní hlavního města Prahy paní JUDr. Haně Kordové Marvanové, která si vzala za své nám pomoci při překonání všech překážek při získání finanční podpory na ubytování. Než bylo první číslo letošního časopisu předáno k tisku, blížilo se jednání ke zdárnému konci, což zařídil svou osobou pražský primátor pan MUDr. Zdeněk Hřib, kterému děkuji jak za příslibenou podporu, tak za respekt k tomu, jak členky a členové ČsOL pracují ve prospěch válečných uprchlíků z Ukrajiny.

Dovolte mi, abych na tomto místě jmenovitě poděkoval za pomoc, které se nám doposud dostalo. Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové zprostředkoval materiální dary od společností

Henkel ČR, L'Oréal Paris a EVONA v podobě drogerie pro menší a základní drogerie pro ženy. Předmětem daru bylo rovněž na 1 000 kusů dětských a dámských taštiček na drogerii, župany pro kojící maminky a přes 1 300 kusů pracího prášku, čisticí a dezinfekční prostředky, což ve výsledku představovalo sedm (!) palet materiálu. Finanční podporu, které si velmi vážím, poskytla Československé obci legionářské Husitské diakonie, Městys Plaňany a Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel.

Fakultní nemocnice v Motole v rámci pomoci uprchlíkům z Ukrajiny poskytla zdravotnický materiál (teploměry, fonendoskopy, lopatky na jazyk, rukavice) pro studenty 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, poskytující ženám a dětem ubytovaným v hotelu Legie pravidelně zdravotnické konzultace, a volně prodejné léky proti nachlazení. Poděkování patří studentům 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy Marharytě Trafimoví, Eleanoře Arzumian, Albertu Vaishevichovi, Sofii Stsiapuro, Pavlu Darashenkovi, Vladimíru Domingos Ryjovi a Vyacheslavu Grebenyukovi z Kliniky infekčních nemocí Fakultní nemocnice Bulovka. Cenné lékárenské konzultace poskytla Simona Boháčová.

TEREZIA COMPANY, s.r.o., darovala 2 000 kusů balení dětských vitamínů Rakytníček a 200 kusů balení vitamínů D. XERTEC, a.s., poskytl magnetické tabule, flipchart, bloky pro flipchart, sady Aveli Start a 50 kusů balení popisovačů. UNILEVER CR spol., s.r.o., daroval 11 kartonů instantních polévek, kečupů a 65 kartonů drogerie a čisticích prostředků. eD systém, a. s., poskytl 10 kusů Netis WF2120 Wi-Fi USB adaptérů k počítačům, kterými Comdata Czech, a.s., vybavil počítačovou učebnu a internetový obchod MAX-shop.cz daroval 50 kusů mobilních nabíječek. Raiffeisenbank a ČSOB pomohly se zřízením účtů pro naše uprchlíky. Sbor dobrovolných hasičů Všeradice pomáhá s humanitární sbírkou. Česká spořitelna, a.s., uspořádala workshop pro děti v zájmu finanční gramotnosti. Zaměstnanci restaurace St. Martin v prvních dnech pomáhali s výdejem jídla. Zakoupením a doručením nových praček nám hned na začátku pomohli paní Andrea Wolfová, Časopis dTest a příslušníci Roty Aktivní zálohy AČR Středočeský kraj. Z jihočeské obce Studená

k nám dorazil plně naložený kamion a jedna plně naložená dodávka oblečení a hraček pro děti. Paní Helena Čížková nám pomohla prostřednictvím paní Marie Bezačinské z O2 zajistit datové SIM karty pro uprchlíky. ZŠ Compass Kunratice podala pomocnou ruku a přivezla mnoho školních pomůcek, plně vybavených aktovek, ale také plyšáků pro děti. Restaurace Zapomenutý čas v Anglické ulici nám na počátku poskytla zdarma 500ks boxů na jídlo, které jsme akutně potřebovali. Sladké pečivo nám dodávala v prvních dnech paní Lera Deynichenko. Doposud dostáváme zdarma pečivo z pekárny Nostress Bakery, které nám zdarma vozí kurýři Dodo. Stravenky nám poskytli pan Vladimír Blažek. Kilogramy materiální pomoci všeho druhu jsme

obdrželi od jednotlivců, kteří přicházeli s plnými taškami, nejprve na recepci hotelu Legie a následně do našeho bazaru.

Spolek Pražská dvojka – Hoši od bobří řeky odvedli velký kus práce při organizaci odpoledních programů pro děti. Centrum pro rodinu After in pořádá skupinové terapie pro naše uprchlíky. Kněz Vasilij Čerepko z Katedrálního chrámu sv. Cyrila a Metoděje v pražské Resslově ulici a ses. Jana Šmardová Koullová z Církve československé husitské poskytovali duchovní rozmluvy a pomoc. Zaměstnanci Jazykové školy Glosa zajišťují výuku českého jazyka pro dospělé. Paní Natalia Malona nám nenahraditelně pomohla v prvních dnech s předkladem. Byla při tom k dispozici doslova ve dne v noci.

Na tomto místě uvádím seznam všech, kteří do 31. března přispěli na pomoc Ukrajině na transparentní účet Nadačního fondu Československé obce legionářské. Velmi mě těší, že je mezi nimi mnoho členek a členů ČsOL včetně našich jednot:

<i>Aberle Jiří</i>	<i>Grulichová Markéta</i>	<i>Klub voj. muzea Rokycany</i>	<i>Novotný Vladimír, Ing.</i>	<i>Suchánek Jan</i>
<i>Adamczykova Libuše</i>	<i>Hataj Tomáš</i>	<i>Knopfová Šárka</i>	<i>Palová Zuzana</i>	<i>Szyroki Pavel</i>
<i>Albrecht Jiří</i>	<i>Havlík Ondřej</i>	<i>Kohelová Iveta</i>	<i>Panák Eduard</i>	<i>Šejko Elektro, s.r.o.</i>
<i>Altman Petr</i>	<i>Hlávků Jakub</i>	<i>Kohout Pavel</i>	<i>Panuš Bernard</i>	<i>Šerý Jiří</i>
<i>Alvarez Sone Tereza</i>	<i>Hlavsová Jana Raila</i>	<i>Konár Jiří</i>	<i>Pažourek Vít</i>	<i>Šitnerová Tereza</i>
<i>Armeanová Eva</i>	<i>Hnělička Jan</i>	<i>Konopásková Vlasta</i>	<i>Petrošovi Jana a Alois</i>	<i>Škrobánková Irena</i>
<i>Atoňů Monika</i>	<i>Hnělička Petr</i>	<i>Kopecký Milan</i>	<i>Petrík Václav</i>	<i>Špánik Jozef</i>
<i>Báča David</i>	<i>Hodek Štěpán</i>	<i>Kordule Zdeněk</i>	<i>Městys Plaňany</i>	<i>Špitálská Dagmar</i>
<i>Barborková Eva</i>	<i>Hodrová Renáta</i>	<i>Kornelová Hana</i>	<i>Pilvousek Tomáš, Ing.</i>	<i>Špitálský Jaroslav</i>
<i>Beneš Michal</i>	<i>Honegr Jaroslav</i>	<i>Kořínek Martin</i>	<i>Pítr Stanislav</i>	<i>Štrupl Vladimír</i>
<i>Bernásek Pavel</i>	<i>Horáčková Miroslava</i>	<i>Kosina Vladimír</i>	<i>Plescher Jindřich</i>	<i>Šustrová Kateřina</i>
<i>Beznoskovi</i>	<i>Horečka Tomáš</i>	<i>Košinár Daniel</i>	<i>Plzák Martin</i>	<i>Švec Pavel</i>
<i>Borovička Miloš</i>	<i>Hošek Antonín</i>	<i>Koštejn Václav</i>	<i>Polata Karel</i>	<i>Tauš Vladimír</i>
<i>Brožovský Petr</i>	<i>Hošková Jana</i>	<i>Kott Václav</i>	<i>Polková Anna</i>	<i>Teplý Jakub</i>
<i>Bubník Bohuslav</i>	<i>Hruška Zdeněk</i>	<i>Koudelka David</i>	<i>Polman Daniel</i>	<i>Tolar Petr</i>
<i>Bubníková Marie</i>	<i>Hus Miroslav</i>	<i>Kovářová Pavla</i>	<i>Polmanová Pavlína</i>	<i>Tomášek Bohumír</i>
<i>Býma Svatopluk</i>	<i>Hyks Jan</i>	<i>Král Milan</i>	<i>Poštulka Aleš</i>	<i>Trávníček Jaroslav</i>
<i>Bystrá Monika</i>	<i>Chafizová Zyková Sve</i>	<i>Krátošková Hana, Ing.</i>	<i>Pražák Jan</i>	<i>Tropek Josef</i>
<i>Calta Jan</i>	<i>Chaika Mykyta</i>	<i>Kroužilová Zdeňka</i>	<i>Procházka Lukáš</i>	<i>Tuček Karel</i>
<i>CERTEX, spol. s.r.o.</i>	<i>Charfreitagová Monika</i>	<i>Kubín Michal</i>	<i>Prokop Martin</i>	<i>Turečková Renata</i>
<i>Cetkovský Petr</i>	<i>Chlepko Peter</i>	<i>Kulihová Barbora</i>	<i>Příhoda Jiří</i>	<i>Urban Oldřich</i>
<i>Ceznerová Radka</i>	<i>Chocholatý Jan</i>	<i>Lacina Tomáš</i>	<i>Pulkrab Josef</i>	<i>Vacek Petr</i>
<i>Čech Martin</i>	<i>Ipser Jiří</i>	<i>Laub Mikuláš</i>	<i>Rak Michal</i>	<i>Valentíková Jiřina</i>
<i>Čermák Jaromír</i>	<i>Jan Břečka</i>	<i>Ludvíková Blanka</i>	<i>Raková Irena</i>	<i>Vašků Tomáš</i>
<i>Čílová Ivana</i>	<i>Jana Zdeněk</i>	<i>Macháček Jakub</i>	<i>Reidlová Vladimíra</i>	<i>Vedralová Eva</i>
<i>Čížek Petr</i>	<i>Janeš Jaroslav</i>	<i>Malý Daniel</i>	<i>Reissinger Michal</i>	<i>Větrovec Vojtěch, Mgr.</i>
<i>Čížková Miroslava</i>	<i>Janková Kristýna</i>	<i>Mareček Jaromír</i>	<i>Rollinger Ivan</i>	<i>Vodičková Alena</i>
<i>Čížková Monika</i>	<i>Janouch Tomáš</i>	<i>Marečková Pavla</i>	<i>Rota Nazdar, z.s.</i>	<i>Voj. hist. klub Erika</i>
<i>Deverová Eva</i>	<i>Jebavá Jana</i>	<i>Marek Martin</i>	<i>Růžičková Radka</i>	<i>Vojtěch Vítek</i>
<i>Dlesk Václav</i>	<i>Jednota ČsOL Praha 5</i>	<i>Mareš Václav</i>	<i>Řezníčková Iva</i>	<i>Volfová Lucie</i>
<i>Dohnalová Vladimíra</i>	<i>Jednota ČsOL</i>	<i>Matiášková Lenka</i>	<i>Řezníčková Marcela</i>	<i>Volfová Marcela</i>
<i>Doležalová Monika</i>	<i>v Boleticích</i>	<i>Maxim Petr</i>	<i>Říha Petr</i>	<i>Volková Květoslava</i>
<i>Drábek Jiří</i>	<i>Jednota ČsOL</i>	<i>Mejstříková Lenka</i>	<i>Salazarová Flavia</i>	<i>Vorel Martin</i>
<i>Drábek Tomáš</i>	<i>v Jindřichově Hradci</i>	<i>Melníková Eva</i>	<i>Sklenář Milan</i>	<i>Vorel Radek</i>
<i>Dřímalková Ivona</i>	<i>Jednota ČsOL v Mladé</i>	<i>Mikešová Petra</i>	<i>Skuba Jiří</i>	<i>Votruba Ondřej</i>
<i>Dürrer Ondřej Oskar</i>	<i>Boleslavi</i>	<i>Mikušská Šárka</i>	<i>Smičik Vladislav</i>	<i>Vršecká Magda</i>
<i>Dyntarová Jitka, Ing.</i>	<i>Jednota ČsOL</i>	<i>Minařík Pavel</i>	<i>Snížková Jana</i>	<i>Vrtný Jiří</i>
<i>Eleyanová Lucie</i>	<i>v Rokycanech</i>	<i>Mojžíšová Dagmar</i>	<i>Sochor Jakub</i>	<i>Vymětalíková Darina, Mgr.</i>
<i>Fabián Petr</i>	<i>Jůzová Eva</i>	<i>Mühlbach Hynek</i>	<i>Soperová Alžběta</i>	<i>Wolf Rudolf</i>
<i>Faifr Miloslav</i>	<i>Kačová Renáta</i>	<i>Nakladatelství Epocha</i>	<i>Soukup Jan, Bc.</i>	<i>Wrzcionko Martin</i>
<i>Fikar Bohuslav</i>	<i>Kárník Tomáš</i>	<i>Němec Jan</i>	<i>Soukupová Jana</i>	<i>Zajrfc Zdeněk</i>
<i>Fučíkovská Jana</i>	<i>Kaška Petr</i>	<i>Němec Petr</i>	<i>Staněk Jan</i>	<i>Zikmund Jan</i>
<i>Fuksa Ivan</i>	<i>Kaškovi Petr a Maria</i>	<i>Netušil Miroslav</i>	<i>Starý Josef</i>	<i>Zlatohlávek Antonín</i>
<i>Gardlíková Monika</i>	<i>Kaufner Miroslav</i>	<i>Noha Jakub</i>	<i>Stejskal Vladimír</i>	<i>Zaměstnanci z Vocelovy</i>
<i>Geist Miroslav</i>	<i>Kepka Vilém</i>	<i>Nouza Jaroslav</i>	<i>Sud Jaromír</i>	<i>Žáček Jaroslav</i>
<i>Gregorides Jan</i>	<i>Kičerka František</i>	<i>Nováková Lucie</i>	<i>Suchá Gabriela</i>	

Vážené dárně, vážení dárci, partneři a podporovatelé, jménem svým a jménem Československé obce legionářské vám ze srdce děkuji za veškerou podporu, díky které poskytujeme adekvátní a důstojnou pomoc všem ženám a dětem, které u nás našly náhradní domov.

plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské

Československá obec legionářská pomáhá válečným uprchlíkům z Ukrajiny

br. Jiří Filip

Dne 24. února 2022 vpadla vojska Ruské federace na území Ukrajiny. Po úvodním šoku bylo třeba promyslet dopady, které agrese způsobí. A v neposlední řadě to, jakou roli bude Československá obec legionářská hrát ve výzvách, které před nás byly postaveny.

První jednání, které se věci věnovalo, proběhlo v tento den odpoledne. Od pátku 25. února se již věci daly do pohybu. Nejprve bylo ráno uveřejněno prohlášení předsedy ČsOL br. Pavla Budinského k vpádu ruských vojsk na Ukrajinu:

„Československá obec legionářská od svého počátku přináší kategorický apel za zachování míru ve světě. Naše členky,

naši členové, očití účastníci válek jsou si dobře vědomi, jakou zkázu a zmar válka představuje a že její hrůzná nespravedlnost vždy dopadá nejhůře na ty nejbezbrannější.

Válečným veteránům, kteří absolvovali nasazení od Perského zálivu, přes Balkán až po Irák a Afghánistán, se s ruskou invazí na Ukrajinu vybavují opět obrazy zničených domovů, rozvrácené infrastruktury a nevinných obětí z řad civilního obyvatelstva. Tragédie války je nezměrná a v tuto chvíli je této tragédii zcela zbytečně a nespravedlivě vystaveno obyvatelstvo Ukrajiny. Slovy prezidenta České republiky pana Miloše Zemana – Rusko se dopustilo zločinu proti míru.

Vývoj nejbližších dní bude překotný. Důsledky války ale budou mít nepochybně vliv na náš život dlouhodobě. Všechna protivenství, která přinese, musíme vydržet a vydržíme. Budme připraveni přijmout válečné uprchlíky z Ukrajiny. Vyzývám vás, bratři a sestry, pomozte potřebným. V této tragické situaci, bratři a sestry, dbejte o to více, abyste jednali dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“

Rídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš tlumočil nájemci hotelu Legie naši připravenost proměnit budovu v azylové centrum pro válečné uprchlíky. Br. Jiří Charfreitag začal organizovat vypravení autobusů, které měly v nejbližších dnech vyrazit na slovensko-ukrajinskou hranici a odtud převést válečné uprchlíky, kterým by se podařilo překročit hranici do Evropské unie. V pátek odpoledne již bylo zajištěno hned několik přepravečů, kteří byli připraveni vyrazit na cestu. V podvečer jsme uveřejnili tento plán a požádali veřejnost o podporu a součinnost.

Ve stejné době jsme zachytili iniciativu paní Dagmar Martinkové ze Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, která organizovala přepravu volyňských Čechů z Ukrajiny. Nabídli jsme jí část naší ubytovací kapacity a od té chvíle byli ve spojení. Další vývoj byl natolik překotný, že již nedošlo ani k vyslání našich autobusů. V neděli 27. února večer jsme již očekávali prvních 14 uprchlíků. Výsledkem však bylo, že během noci na pondělí jsme ubytovali více než 60 válečných vyhnanců lidí, matek s dětmi. Snad není třeba popisovat,

v jakém byly rozpoloženi a fyzickém stavu vzhledem k tomu, co měly za sebou a o co přišly...

Vzhledem k tomu, že jsme měli informaci, že by mělo během 24 hodin přijet téměř 90 Ukrajinek s dětmi ze Žytomyru – potomků volyňských Čechů, museli jsme již od pondělního rána odvádět další válečné uprchlíky, kteří k nám přicházeli, do centra Evropsko-ukrajinské perspektivy na Václavském náměstí, které bylo v tu chvíli jediné, které s námi dokázalo spolupracovat a které jsme v následujících týdnech výrazně podpořili materiální pomocí. Lehce se to napíše, ale upřímně, odmítat na recepci hotelu dalším matkám a dětem pomoc z kapacitních důvodů se stalo v prvních dnech tím psychicky nejnáročnějším, co nás potkávalo. Bez pomoci však neodcházely, u nás dostávaly vodu i jídlo a od nás již odcházely tam, kde věděly, že se jich ujmou.

V noci z pondělí na úterý 1. března přijely před hotel Legie dva autobusy s matkami a dětmi z ukrajinského Žytomyru. Všechny byly usazeny ve Slavnostním sále, kde jim bylo poskytnuto občerstvení, první informace a všechny byly registrovány, aby mohly s dětmi odejít do svých pokojů. Před třetí ráno bylo hotovo, od té chvíle byla kapacita hotelu Legie naplněna. První běh byl zdárně u konce. Od té chvíle se v sídle Československé obce legionářské odvíjí příběh, na který může být členstvo naší organizace právem hrdé – příběh, který nám všem dává naději, že ve spolupráci a vzájemné solidaritě zvládneme jakoukoli výzvu. ■

Denní program, aktivity a podpora

br. Jiří Filip

Vzhledem k tomu, že na konci února přibylo na hotel Legie během 36 hodin více než 160 válečných uprchlíků, žen a dětí, kterým bylo – především v prvním týdnu – potřeba se věnovat doslova ve dne v noci, bylo nezbytné ihned zavést základní denní režim, zajistit stravování a koordinovat pomoc s vyřizováním všech potřebných formalit.

Pomyslnou kostru rozpisu dne tvoří snídaně, oběd a večeře, které jsou od počátku bezplatně poskytovány našim válečným uprchlíkům. Po snídani následovaly dopolední pravidelné porady na velkém sále, kde byli ubytovaní informováni o tom, co vše je třeba ještě vyřídit a jak bude vše organizováno. Zaměstnanci ČsOL, dobrovolníci z řad členstva či českých Ukrajinců následně ve spolupráci zařizovali celou řadu úkonů od vyhotovení fotografií, přes zajišťování potřebných léků, až po poradenství s veškerou administrativní agendou.

Přitom je třeba si uvědomit, že podmínky se často v průběhu dní měnily, mnohdy i opakovaně. Bylo třeba reagovat

na překotně se měnící situaci, neustále se dotazovat, nebo dokonce vyzývat instituce k rychlému řešení.

Jako příklad uvádím otázku osobních finančních prostředků. První uprchlice z Ukrajiny jsme hned v pondělí 28. února nabádali, aby vyrazily do směnárny a vyměnily si hřivny, s nimiž k nám dorazily. Ze sdělovacích prostředků přicházely zprávy, že je v pohybu z Ukrajiny velké množství lidí. Bylo tedy jasné, že brzo nebude možné ukrajinské hřivny směnit. Dopoledne jsme naše Ukrajinky upozornili, že ráno zahajoval kurz s tím, že za 100 hřiven dostanou zhruba 75 korun. Výsledek? Někde je již odmítli, nebo jim nabízeli za 100 hřiven kolem 35 korun. Z toho mála, s čím přijely, by jim už nic nezbylo.

Otázka vlastních finančních prostředků se tak stala jedním z témat, které jsme intenzivně řešili. Při komunikaci s českými bankami, zda si mohou uprchlíci otevřít vlastní účty, jsme se od prvotního odmítnutí postupem dní (a díky pomoci zvenčí) dostali až k tomu, že zástupci bank přišli k nám na hotel Legie a našim uprchlíkům zřídili osobní účty. Podobně bylo třeba

„zprůchodnit“ celou řadu úkonů. Na řadu míst voláme s konkrétními požadavky jako první, o to je naše cesta k úspěchu složitější. Kladné výsledky nás však tím více těší.

Od poloviny března se díky Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel podařilo v rámci dopoledního programu zajistit pravidelnou výuku češtiny pro ubytované děti. V rámci odpoledne se tak děje i pro matky dětí. Podařilo se nám zřídit díky darům počítačovou učebnu, využití našlo i místní pianino, na kterém několik dětí pokračuje ve svých klavírních cvičeních. Odpolední program byl od počátku velmi bohatý. Díky spolupráci se spolkem Pražská dvojka – Hoši od Bobří řeky byly pro děti pořádány různé herní a výtvarné akce v klubovně ČsOL, ale také organizovány poznávací exkurze po Praze. Smysluplné využití a naložení s volným časem mělo pozitivní vliv na děti, které nuceně opustily své domovy, ale také na jejich maminky, které měly více času na vyřizování všeho potřebného.

Spolupráce byla navázána také s církvemi. Již 2. března zavítal do hotelu Legie kněz pravoslavné církve Vasil z katedrálního

kostela v Resslerově ulici, který zájemce informoval o možnosti pravidelně navštěvovat bohoslužby a přidružené aktivity církve. Sestra Jana Šmardová Koulová z Československé církve husitské se v následujících dnech zapojila nejen prostřednictvím duchovní služby uprchlíkům, ale také pomocí se zajišťováním materiální sbírky.

Již v prvním týdnu po příjezdu se aktivně začaly zapojovat i ukrajinské maminky. Od té doby se podílí na vydávání jídla

v kuchyni, úklidu, ale také pomáhají v bazaru s tříděním humanitární sbírky. I díky tomu se podařilo částečně ulehčit značnému nasazení zaměstnanců ČsOL a celou situaci postupně stabilizovat.

Podrobný popis všeho, co se za těch několik týdnů vykonalo, by vydal na hodně slov. Řada zde uveřejněných fotografií však jistě lépe dotvoří obraz toho, co se od konce února v sídle Československé obce legionářské odehrává. ■

Předseda ČsOL popřál silným ženám z Ukrajiny

br. Petr Tolar

Předseda Československé obce legionářské br. Pavel Budinský dne 8. března 2022 u příležitosti Mezinárodního dne žen ve Slavnostním sále hotelu Legie pozdravil ukrajinské ženy, které musely kvůli válce na Ukrajině uprchnout z vlastní země a našly azyl právě v pražském sídle Československé obce legionářské.

V rámci setkání měli přítomní možnost vyslechnout si i hudební vystoupení. Matkám, dcerám a babičkám popřál předseda ČsOL br. Budinský příjemný pobyt v bezpečí a mnoho sil ke zvládnutí velmi složité situace. Předestřel vše, co se zatím podařilo zajistit, a o jakou další pomoc ČsOL ve vztahu k válečným uprchlíkům usiluje.

Připomněl, že čeští váleční veteráni dobře vědí, jakou hrůzu válka přináší, a že pomoc musí být okamžitá a obětavá. Přiznal, že pochopitelně nemůžeme nenahradit to, oč jako válečné uprchlice přichází, ale jsme schopni jim, a jejich dětem, poskytnout bezpečí. Závěrem je všechny obdaroval květinami v ukrajinských národních barvách. Ukrajinky děkovaly za péči a přijetí, které se jim v České republice dostalo. ■

Materiální sbírka a bezplatný bazar v sídle ČsOL

br. Jiří Filip

Naší okamžitou starostí od počátku organizace pomoci válečným uprchlíkům bylo zajištění nezbytného materiálu – od základního ošacení, přes dětské přesnídávky až po hračky pro děti. S každým novým příchozím jsme zlepšovali a přizpůsobovali seznam toho, co je potřeba akutně, na co se zaměřit v nadcházejících dnech a s čím počítat dlouhodobě.

První sbírka materiálu byla tříděna v klubovně ČsOL ve 4. patře od pondělního rána 28. února. Dary do ní v první fázi přinášeli jak zaměstnanci ČsOL spolu s členkami a členy ČsOL, tak první dárci z řad veřejnosti, kteří se o naší iniciativě již dozvěděli. Ještě v průběhu dne se ukázalo, že prostor klubovny nebude stačit a bylo rozhodnuto pokračovat v třídění ve velkém slavnostním sále ve 3. podlaží, kam byla dosavadní sbírka přenesena.

Mezitím již byl na facebookovém profilu ČsOL vyvěšen první seznam potřebného materiálu. Od počátku vše fungovalo skvěle a do hotelu Legie začali doslova proudit dárci se vším, co bylo právě potřeba. Setkali jsme se rovněž s tím, že na aktualizovanou prosbu o konkrétní velikost dětské obuvi přispěchal jeden z dárců za pouhých 15 minut! Neustále tak bylo třeba upravovat seznam tak, aby bylo jasné, co už se sehnalo, a co zatím schází. A že toho bylo potřeba hodně, to je

jasné. Ukrajinské matky s dětmi přijížděly jen s tím nejzákladnějším a jediné teplé oblečení, které měly s sebou, bylo právě to, v němž náročnou cestu až k nám absolvovaly.

Ve čtvrtek 3. března bylo zřejmé, že všichni námi ubytovaní využili možnost vybrat si z nashromážděné sbírky a bylo načase hledat způsob, jak zpřístupnit materiální sbírku i dalším válečným uprchlíkům v Praze, aniž by to vedlo k přílišnému ruchu v samotném hotelu. Za tímto účelem byl v noci na pátek uklizen prostor toho času nevyužitý prodejny v podloubí hotelu Legie a v průběhu 4. března byla celá sbírka přenesena. Od té chvíle mohou každý den, tedy včetně víkendu, přímo z ulice Sokolská vcházet váleční uprchlíci do vyčleněného

prostoru se sbírkou. Kdo měl tu možnost postát před vchodem do „bazaru“ třeba jen chvíli, dobře ví, že jeho návštěvnost je úctyhodná. Neustále pracujeme na jeho doplňování, což v poslední době znamená především udržování dostatečné nabídky základních hygienických potřeb, které jsou stále velmi žádané.

Srdečný dík patří všem dárcům, ať již těm, kteří svůj dar přinesli po svých, nebo těm, kteří najeli před hotel Legie s nákladním vozem. Stejně tak patří dík všem, kteří již více než měsíc zajišťují nepřerušovaný provoz našeho „bazaru“. Díky společnému úsilí se podařilo větším či menším dílem pomoci tisícům dalších válečných uprchlíků z Ukrajiny. ■

Večírek pro naše ukrajinské hosty

ses. Marcela Tolarová

Než jsme se nadáli, uplynul téměř měsíc od noci, během které jsme na hotelu Legie ubytovali první uprchlíky. Ačkoli jsme s ženami v každodenním osobním kontaktu, vlastně nikdy se nám nenaskytla příležitost promluvit si také neformálně a společně se trochu pobavit. Proto jsme uspořádali ve Slavnostním sále hotelu Legie menší večírek.

S koncem března se blížil také odjezd zaměstnanců Legiovniku zpět z jejich zimního působiště na Ústředí ČsOL. V jiných letech se touto dobou společně scházíme u společné večeře na rozloučenou. Letos se „vlakaři“ stali neodmyslitelnou součástí soukolí zabezpečujícího pomoc uprchlíkům.

Není možné vyhnout se tomu, aby nám dočasní obyvatelé hotelu přirůstali k srdci, trávíme společně mnoho času. Proto jsme narychlo připravili večerní zábavu s hudbou jednak na rozloučenou s vlakaři a také jako překvapení pro br. Miroslava Maňase. Ten totiž 23. března oslavil své 35. narozeniny. Vše se nám podařilo udržet v tajnosti a tak jsme byli svědky nefalšovaného překvapení a dokonce i dojetí, když jsme náš večírek zahájili právě předáním darů oslavenci. Zdálo se, že dárek od dívek v podobě trička

vyzdobeného mnohými vzkazy a také vyvedenou podobiznou Mirečka coby usměvavého kuchaře udělal opravdu velkou radost.

Poté se dočkaly také děti. Československá obec legionářská obdržela sedm krabic dárkově zabalených hraček a dalších drobností. Štědrý dárce si dal s přípravou mnoho práce, protože každý jednotlivý balíček byl označen věkem a pohlavím dítěte, pro které je vhodný. My jsme ale uspořádali nefalšovaný hon na dárky, děti jsme postavily na startovní čáru

a pak už jsme se jen klidily z cesty, když vyběhly ulovit co nejvíce věcí.

Když se děti odebraly na pokoje rozdělit si „kořist“, měli jsme konečně příležitost popovídat si s ženami. U sklenky vína a s hrstí plnou brambůrků jsme se poznali i osobně. Ony nám vyprávěly o svých životech na Ukrajině a my vyprávěli o našich zážitcích z cest do jejich vlasti. A když jsme pozvedli kelímky s medovinou k českému přípitku na zdraví, bylo nám odpovědí jejich hlasité – „Na mír!“ ■

ses. Eva Armeanová

foto br. Stanislav Pítr, Petr Altman,

ses. Marcela Tolarová

Setkání při příležitosti 77. výročí bojů u Jasla a 79. výročí bojů u Sokolova

V pátek 4. března 2022 uspořádala Československá obec legionářská tradiční setkání vedoucích představitelů Ministerstva obrany a Generálního štábu Armády ČR s válečnými veterány a vojenskou veřejností u příležitosti 77. výročí bojů u Jasla a 79. výročí bojů u Sokolova. Setkání se konalo v Hlavním sále Ministerstva obrany ČR Na Valech v Praze. Po nástupu čestného předsednictva a přinesení státní vlajky, zazněla slovenská a česká hymna. Tajemník ČsOL br. Jiří Filip přivítal hosty, válečné veterány a všechny ostatní přítomné ve zcela zaplněném sále.

První se slova ujal historik Roman Štěr z Národního archivu ČR, přiblížil životní osudy třech válečných veteránů, kteří se zúčastnili bojů o Sokolovo a bohužel již nejsou mezi námi. Byl to poručík Michal Demjan, pplk. Janina Malinská-Černá a plk. Jarmila Kaplanová-Halbrštátová, která byla poslední pamětnicí, zemřela v roce 2020.

Následoval videohovor s přáteli z Ukrajiny, který zajistil pan Martin Žour, předseda obecně prospěšné společnosti

Sokolovo. Původně byla naplánována videokonference s bohatým programem i s účastí dětí, ale vzhledem k současné situaci se nemohla uskutečnit. Podařilo se však navázat kontakt s novinářkou Mariam ze Zmijova. Informovala nás, že v této oblasti je prozatím klid, mladí se starají o starší a všichni si přejí, aby válka brzy skončila. Další videohovor se podařilo navázat s ředitelkou muzea v Sokolově Aljonou Mirgorod a její zástupkyní. Také vyjádřily přání, aby válečný konflikt byl brzy ukončen, a těší se na návštěvu z České republiky.

Senátor Jan Sobotka vyhodnotil současnou situaci na Ukrajině a dodal, že je mu velkou ctí, že si může připomenout události bojů u Jasla a Sokolova. Brigádní generál Petr Lanči, zástupce velitele Vzdušných sil Armády ČR, pozdravil přítomné jménem velení armády. Bohužel opět zuří válka a dochází ke zbytečným ztrátám lidských životů. Uvedl, že

13. dělostřelecký pluk nese hrdý název Jaselský. I dnešní vojáci přísahají a jsou připraveni ke společné obraně. Naši předchůdci svobodu vybojovali, my ji budeme bránit, zmínil v závěru svého vystoupení. Ředitel kabinetu ministryně obrany Petr Mach pozdravil všechny jménem ministryně obrany Jany Černochové. Setkání se měla zúčastnit, ale musela se omluvit z pracovních důvodů. Ocitoval z jejího dopisu, ve kterém uvádí, že měla tu čest poznat veterány z východu i ze západu, oni sami to nerozdělovali, ani my nebudeme. Dvakrát navštívila Sokolovo, poslala dopis do zmizelého okresu, v němž vyjádřila sounáležitost. Domov je tam, kde jsou pohřbeni naši blízcí. Našich vojáků je tam pohřbena asi stovka, takže nás společná krev spojila navždy. Doufá, že příští rok 80. výročí bojů u Sokolova oslavíme společně. Mezi vzácnými hosty, kteří přijali pozvání ČsOL byla rovněž 1. místopředsdkyně Poslanecké sněmovny PČR Věra Kovářová, zastupitel hlavního města Prahy Martin Benda, přidělenec obrany Slovenské republiky v ČR genmjr. Miroslav Kocian, velitel Hradní stráže plk. gšt. Jaroslav Ackermann, ale také náčelník štábu Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO v Moravské Třebové „Československé obce legionářské“ br. pplk. Viliam Beke s početnou delegací studentů.

Setkání, kterého se účastnili váleční veteráni druhé světové války genmjr. v. v. Miloslav Masopust, plk. v. v. Vasil Timkovič a Ernestina Švorcová, bylo ukončeno minutou ticha a na podporu Ukrajiny zazněla ukrajinská hymna. *(kráceno)* ■

Výcvik nově příchozích dobrovolníků
do Buzuluku v roce 1942

80 let od vzniku naší jednotky na východě

text Milan Kopecký, br. Milan Mojžíš
foto: VÚA-VHA

Na počátku letošního roku uplynulo 80 let od začátku formování 1. čs. polního praporu v Buzuluku. Toto významné výročí v historii 2. čs. odboje jsme si chtěli společně s obecně prospěšnou společností Sokolovo a Ministerstvem obrany ČR připomenout přímo v tomto jihouralském městě a současně uctít památku nejenom 54 čs. občanů zemřelých zde při formování jednotky a během pobytu náhradního tělesa, ale i 49 čs. legionářů padlých v bojích o město v roce 1918. Bohužel, ruský vpád na Ukrajinu na konci letošního února změnil naše plány, a tak si události před 80 lety připomínáme alespoň na následujících řádcích.

Českoslovenští vojáci se v letech druhé světové války ocitli na území ovládaném Sovětským svazem již 18. září 1939, kdy byli ustupující příslušníci Legie Čechů a Slováků v Polsku internováni Rudou armádou, která 17. září zahájila obsazování východních částí Polska. I přesto, že Sovětský svaz měl od 23. srpna s Německem uzavřenu smlouvu o neútočení a stál mimo válečný konflikt, podařilo se čs. exilové vládě posléze dojednat postupné propuštění 662 důstojníků, poddůstojníků a vojáků (navíc i 12 žen a 6 dětí), kteří v letech 1940–41 odjeli ve dvanácti transportech. V Sovětském svazu tak z vojenské skupiny zůstalo 93 mužů, určených jako velitelský kádr v budoucnu vytvořené jednotky.

K jejímu zformování nastaly příznivější podmínky po napadení

Plk. Ludvík Svoboda

SSSR nacistickým Německem, když čs. exilová vláda v Londýně uzavřela 18. července 1941 se sovětskou vládou dohodu o obnovení diplomatických styků a o vytvoření československých vojenských jednotek na území SSSR. Po podepsání Vojenské úmluvy 27. září 1941 v Londýně a po projednání všech otázek souvisejících s výstavbou čs. jednotky, oznámil 8. prosince 1941 v Moskvě generálmajor Alexej Pavlovič Panfilov přednostovi čs. vojenské mise při vrchním velitelství SSSR plk. Heliodoru Píkovi, že sovětské velení souhlasí se vznikem čs. vojenské jednotky v SSSR a za místo formování určilo město Buzuluk v Orenburské oblasti.

Již 12. prosince 1941 převzal velitel čs. vojenské skupiny v SSSR podplukovník Ludvík Svoboda od městské správy v Buzuluku první objekty a v lednu 1942 byly

Závěrečné cvičení 1. čs. praporu v zimě 1942/43

v sovětském tisku a rozhlasu zveřejněny výzvy k občanům české a slovenské národnosti ke vstupu do čs. vojenské jednotky. Vlastní počátek formování jednotky v Buzuluku byl zahájen 5. února 1942 příjezdem 25 důstojníků, 1 rotmistra, 54 poddůstojníků a 8 vojáků velitelského kádru z Oranek. Dne 7. února pak zahájila činnost přijímací a odvodní komise a za první týden její činnosti dosáhl početní stav praporu 289 dobrovolníků.

Do Buzuluku přijížděli političtí či rasová uprchlíci z okupovaného Československa, čeští a slovenští krajané, kteří se narodili, žili či přijeli pracovat do SSSR, tzv. ruští Češi, v malé míře také čs. antifašisté německé a maďarské národnosti a posléze i propuštění čs. občané z nápravně-pracovních táborů pod správou NKVD (tzv. gulagů). Jednalo se především o obyvatele bývalé Podkarpatské Rusi, kteří po maďarské okupaci s nadějí překročili sovětské hranice. Čekalo je však uvěznění v pracovních táborech, odkud se je podařilo vysvobodit až díky diplomatickému úsilí plk. Píky. Někteří dobrovolníci ale přijížděli v tak zuboženém stavu, že se nejprve museli podrobit léčbě a rekonvalescenci. Do řad jednotky vstoupily poprvé v novodobých dějinách také ženy a ve stavu pak bylo dokonce i několik neploletých jedinců, když se pak o mladší děti rodičů z řad příslušníků praporu staral čs. vojenský dětský domov.

Vlastní výcvik čs. jednotky byl i přes nepřízeň počasí, obtíže s ubytováním a neúplný početní stav zahájen 9. března 1942. Byly zřízeny kurzy pro odstřelovače, ženisty, zdravotnice a radisty. V polovině dubna začala v Buzuluku působit i poddůstojnická a důstojnická škola. Chod praporu určovaly předpisy předválečné čs. armády a pouze v bojové přípravě se cvičilo dle vybraných řádů Rudé armády. Prapor byl zprvu organizován dle sovětských tabulek samostatné střelecké brigády (tři pěší roty po 137 vojácích, kulometná rota, motocyklová, zákopnická a spojovací četa) s přihlédnutím k možnosti organizovat v budoucnu vyšší celky, a tak byla postupně zformována i minometná a protitanková rota, nehledě na rotu náhradní. Taktická cvičení se konala ve dne i v noci a mnohdy trvala i několik dní. K 15. červenci 1942 docílil 1. polní prapor předepsaných počtů (968 příslušníků) a čs. jednotka začala užívat oficiální název 1. čs. samostatný prapor v SSSR.

Velitelé i vojáky naplňovala tížadost a přání, aby v krátké době co nejlépe zvládli výcvik a odjeli na frontu. V době těžkých bojů Rudé armády s německou armádou požádal velitel čs. praporu podplukovník Ludvík Svoboda 28. srpna 1942 o nasazení čs. jednotky na sovětsko-německou frontu. Ale teprve v druhé polovině října 1942 obdržel 1. čs. prapor dodávku moderní sovětské výzbroje a poprvé nastoupil se zbraní v ruce k slavnostní přísaze 28. října 1942. Po přezkoušení

Dne 30. ledna 1943 odjíždí 1. čs. prapor z Buzuluku na frontu

bojové zdatnosti při praporem taktickém cvičení s ostrou střelbou byl sovětskými důstojníky v závěru roku 1942 prapor plně uznán bojeschopným.

Dne 27. ledna 1943 nastoupil 1. čs. samostatný polní prapor ke slavnostnímu předání bojové zástavy, kterou obdržel z rukou čs. velvyslance Zdeňka Fierlingera a náčelníka čs. vojenské mise v SSSR plk. Píky. Tři dny nato, tedy 30. ledna, odjelo 974 příslušníků praporu (z toho 38 žen) vojenským transportem číslo 22904 z buzuluckého nádraží směrem na frontu. V Buzuluku zůstal ještě další čtyři měsíce právě z náhradního tělesa vytvořený 1. čs. záložní pluk v SSSR, aby se v něm shromažďovali další čs. dobrovolníci pro rozšíření jednotky.

O nasazení praporu na frontu do bojů Jihozápadního frontu o Charkov byl před čtyřmi lety vydán speciál Legionářského směru, a tak zde nebudeme první boj našich vojáků na východě popisovat. Ale i tak si boje o Sokolovo před 79 lety připomeneme, neboť na sklonku loňského roku s námi z Německa navázal kontakt Dr. Filip Kachel, jehož prvotní studii Vám na následujících stránkách předkládáme. Jeho výzkum ve Spolkovém archivu ve Freiburgu plně potvrdil námitky, kterými jsme již v roce 2016 odmítli závěry Aleše Binara a zejména tvrzení Jiřího Klůče. Aleš Binar totiž s odkazem na některé dokumenty německého Spolkového archivu ve Freiburgu předestřel verzi, že v bojích o Sokolovo německá 6. tanková divize nenasadila tanky, a ani takový počet tankových granátníků, aby se dalo hovořit o boji československých vojáků proti výrazné přesile. Na druhou stranu zároveň upozornil na to, že ještě existují i konkrétní, jím dosud neprobádané materiály, které by mohly pohled na události v budoucnu změnit. Badatel Jiří Klůč však nejen tyto archiválie neprozkoumal, ale Binarovu neověřenou verzi převzal jako nezvratitelný fakt a trvá na ní dodnes.

Nechceme však pouze kritizovat. Na začátek března příštího roku připravujeme rozsáhlou publikaci na téma Sokolovo, která nabídne dosud nejucelnější pohled na první bojové vystoupení 1. čs. samostatného praporu a zároveň naváže na známou knihu Miroslava Brože Hrdinové od Sokolova. Bratr Brož sice začal před téměř deseti lety pracovat na její nové, značně doplněné verzi, ale vážná nemoc jej donutila činnost přerušit. Když svítila určitá naděje, že by se jeho zdravotní stav zlepšil, nabídl nám spolupráci na pokračování v díle. Bohužel jeho úmrtí v srpnu 2019 vyloučilo tento scénář vyloučilo. Díky nevšední ochotě pana Miroslava Brože ml. se nám podařilo rozpracovaný rukopis převzít a nyní intenzivně pracujeme nejen na jeho dokončení, ale také jej doplňujeme i z dalších, nově dostupných zdrojů. Nikdo z téměř tisícovky bojovníků od Sokolova tak nebude zapomenut, jak jsme v Sokolovském speciálu v roce 2018 slíbili. ■

Umělecká rekonstrukce boje u Sokolova, jak je znázorněna na panoramatu v Muzeu bojového bratrství v Sokolovu

Nové informace o bojích u Sokolova

Dr. Filip Kachel

Motivem k napsání následujícího článku byla kniha pana Jiřího Klůče „Sokolovo ve stínu propagandy“, která ve mně svým obsahem vzbudila překvapení a nedůvěru. Protože se od mládí zajímám o vojenskou historii, nemohl jsem jinak, než navštívit Spolkový archiv ve Freiburgu a ověřit jeho tvrzení. Jaké dokumenty a údaje jsem vypátral a k jakým závěrům jsem dospěl, si přečtete v následujících odstavcích.

První boj 1. čs. samostatného polního praporu u Sokolova byl od počátku opředen mýty, které po dlouhé období nahrazovaly historické prameny. Po několika desetiletích se například tvrdilo, že na Sokolovo útočily jednotky Zbraní SS. Teprve po vyhodnocení německých dokumentů a literatury bylo v roce 2013 historikem Tomášem Jaklem zcela jednoznačně potvrzeno, že u Sokolova bojovaly útvary 6. tankové divize Wehrmachtu (1). Přes všechny pokrok a možnosti současných badatelů je podivuhodné, že se znovu začaly zvláštním způsobem spojovat staré a nové legendy do obrazu, který se opět oddaluje od skutečnosti.

V tomto smyslu se v posledních letech rozvinula kontroverze v otázkách, které německé jednotky vlastně u Sokolova bojovaly. Dva autoři, konkrétně Jiří Klůč a Aleš Binar (2, 3), dospěli s odkazem na archiválii z německého Spolkového archivu (Bundesarchiv – Militärarchiv) ve Freiburgu k závěrům, že do boje o Sokolovo zasáhla jenom malá část německé 6. tankové divize, a to bojová skupina Unrein bez podpory tanků (2, 3). To se však nacházelo v naprostém rozporu s výpověďmi očitých svědků na československé straně, na což vzápětí upozornili badatelé Milan Mojžíš a Milan Kopecký, kteří též

poukazovali na nesprávné vyhodnocení nalezených německých dokumentů (4).

K útoku na Sokolovo byly z 6. tankové divize vyčleněny bojové skupiny Unrein a Oppeln. Bojová skupina Unrein se skládala z pluku tankových granátníků 4, motocyklového praporu 6, roty ženistů s podporou samohybných děl a dělostřeleckého oddílu divize. Bojová skupina Oppeln

měla v sestavě tankový pluk 11, II. prapor pluku tankových granátníků 114 (tento prapor byl jako jediný z útvarů 6. tankové divize vybaven obrněnými transportéry) a byla také podporována samohybnými děly a dalšími jednotkami dělostřelectva (5). Českoslovenští obránci právě účast bojových vozidel tankového pluku 11 staví do popředí svých vzpomínek. Popírači nasazení tanků dále tvrdí, že útočníci byli počtem vyrovnáni a že „lze tedy zásadně odmítnout, že by na Sokolovo útočil mnohem početnější nepřítel“ (3). To by ale nebylo pravdivé, ani kdybychom přijali jejich závěry, že na Sokolovo útočila pouze bojová skupina Unrein. I když byly řady tankových granátníků prořídlé (5), zůstal například motocyklový prapor 6 s tankovými stavy okolo 1 000 mužů nadále plnohodnotným bojovým útvarem,

Plukovník Hermann von Oppeln-Bronikowski (1889–1966) převzal 18. února 1943 velení tankového pluku 11 německé 6. tankové divize

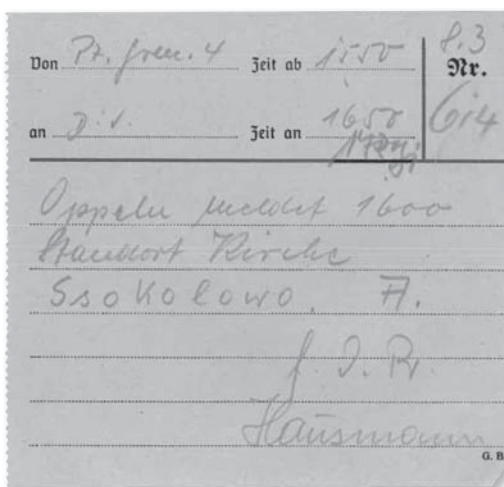

Takto postup německých tanků Pz.Kpfw.IV 6. tankové divize v zimě 1942–43 ztvárnil anglický malíř David Pentland v roce 1997

přestože jeho stavy musely být také sníženy předcházejícím bojovým nasazením.

Autoři popírající účast tanků a tím bojové skupiny Oppeln v bojích 8. března navíc neprostudovali všechny k tématu dostupné archíválie nalézající se ve Spolkovém archivu, jinak by nemohli dojít ke svým závěrům. Ostatně i Aleš Binar ve svém článku uvádí: „Ve fondu 6. tankové divize se dále nachází množství telefonních hlášení. Tato hlášení mohla být využita pouze z části; jednak pro své množství, jednak pro stav zachovalosti“ (3). A právě v této neprostudované části jsem našel hlášení, potvrzující účast bojové skupiny Oppeln v útku na Sokolovo. Hlášení: „Oppeln meldet 1600 Standort Kirche Ssokolowo“ (Oppeln hlásí 16:00 stanoviště kostel v Sokolovu) (6) přichází od pluku tankových granátníků 4 na velitelství 6. tankové divize a vypovídá, že se bojová skupina Oppeln zúčastnila boje v centru obce a že se nalézala v 16:00 hod. (v 18:00 hod. moskevského času) u kostela, což nejspíše znamená, že nadporučík Jaroš padl právě v boji s tankovou skupinou Oppeln.

Také německý historik Michael Schadewitz ve 2. dílu své knihy Panzerregiment 11 (7) potvrzuje účast skupiny Oppeln v bojích 8. března a to doslova: „Auch am 7. März werden die Angriffe fortgesetzt. Leutnant Knust schreibt in sein Tagebuch: Von Borki nach Ssokolowo Angriff bleibt im Abwehrfeuer liegen. Schützen im Schützenpanzerwagen haben schwere

Přepis telefonického hlášení z pluku tankových granátníků 4 na velitelství 6. tankové divize o dosažení kostela v Sokolovu bojovou skupinou Oppeln

Verluste. Wir lösen uns vom Feind; bleiben die Nacht auf der Prärie.“

08. März 1943: Von Kononenkoff nach Ssokolowo. Ort wird von tschechischen Freischerlern verteidigt. Sie kämpfen verbissen. In einem unserer Panzer fällt ein Unteroffizier einem Zufallstreffer zum Opfer. In dem Augenblick, als der Ladeschütze den Verschluss der 5-cm-Kanone (lang) im Panzer III öffnete, traf ein Geschoss aus einer Panzerbüchse durch das lange Rohr und durch die Schutzplatte den Kommandanten in den Leib. Am Abend wieder in Kononenkoff.“

„Útoky pokračovaly i 7. března. Poručík Knust si do deníku zapsal: „Útok od Borki na Sokolovo byl zastaven obrannou palbou. Vojáci v obr-

něných transportérech utrpěli těžké ztráty. Odpoutáváme se od nepřítele a zůstáváme přes noc ve stepi.“

Dne 8. března 1943: Z Kononěnkova do Sokolova. Místo tvrději brání česká nepravidelná dobrovolnická vojenská jednotka. V jednom z našich tanků padl po náhodném zásahu jeden poddůstojník. V okamžiku, kdy nabíječ otevřel závěr 5 cm kanónu (dlouhého) v tanku Panzer III, byl zasažen do těla střelou z protitankové pušky skrz dlouhou hlaveň a přes ochranný plech před velitelem.¹ Večer návrat do Kononěnkova.“

Tyto informace jsou sice kusé, ale také potvrzují, že bojová skupina Oppeln útočila s podporou tanků a že československá

¹ Jedná se o ochranný plech, který zastavoval nábojnice, vyhozené ze závěru kanónu, aby neublížily veliteli tanku. – pozn. překladatele.

Příslušníci 1. čs. samostatného polního praporu s protitankovou puškou PTRD-41 při závěrečném výcviku v okolí Buzuluku v lednu 1943

obrana proti bojovým vozidlům byla minimálně v jednotlivých případech až překvapivě úspěšná.

Další bádání ve spolkovém archivu ale mimo zmíněné telefonické hlášení 6. tankové divizi odhalilo především válečnou kroniku tankového pluku 11, kterou budu citovat níže a která neodvratně odsouvá názor, že bojová skupina Oppeln se svými tanky v Sokolovu nebojovala, „do říše bájí“. (Termín „do říše bájí“ použil jeden z popíračů nasazení tanků, aby svým konstatováním zdůraznil, že představa tanků u Sokolova je nesmyslná [2]).

Válečná kronika tankového pluku 11 k datu 8. března 1943 totiž uvádí (8): „Um 11 Uhr wird erneut zum Angriff auf Ssokolowo angetreten. Die Kampfgruppe wird in drei Teilen gegliedert, 1. Und 2. Welle: Sturmgeschütze und Flammpanzer, 3. Welle Kampfpanzer und II./PanzerGren. Rgt. 114 eingeteilt. Die ersten beiden Wellen fahren sich in einem Panzergraben fest. (Vor dem Ort.) Nach Erkundung des Überganges geht die 3. Welle zusammen mit den beiden anderen Wellen vor und dringt in den Nordwestteil von Ssokolowo ein. Der Südwestteil wird aufgerollt und anschließend auch der Südostteil, der zu einem starken Stützpunkt ausgebaut ist. Der Feind flüchtet über den Msha. Bei dem Gegner

Německý tank Pz.Kpfw.IV Ausf. G s obrněným transportérem Sd.Kfz. 251/1 Ausf. C při postupu v okolí Charkova na jaře 1943

handelt es sich um eine tschechische Freiwilligenlegion, die mit tadelloser englischer Ausrüstung versehen ist.“

„V 11 hodin dopoledne byl obnoven útok na Sokolovo. Bojová skupina byla rozdělena na tři části, 1. a 2. vlna: útočná děla a plamenometné tanky, 3. vlna tanky a II. prapor pluku pancéřových granátníků 114. První dvě vlny uvízly v protitankovém příkopu. (Před vesnicí.) Po rekognoskaci přechodu postupuje 3. vlna společně s ostatními dvěma vlnami a proniká do severozápadní části Sokolova. Jihozápadní část vesnice byla převálcována [dobyta – pozn. překladatele], následně i jihovýchodní část, která byla přeměněna v silný opěrný bod. Nepřítel prchá přes řeku Mža. Nepřítelem je česká dobrovolnická legie, která je vybavena skvělou anglickou výstrojí.“

Po přečtení zprávy je jasné, že „revize“ názorů na boje o Sokolovo, předložené panem Klůcem a panem Binarem (2, 3) musí být odmítnuty. Tankový pluk 11 se boje 8. března účastnil s plným nasazením všech svých tehdy dostupných sil a tanky měly značný podíl na německém úspěchu.

Nedořešeno zatím je, jak probíhala taktická spolupráce bojové skupiny Oppeln s bojovou skupinou Unrein, která se též podílela na dobývání Sokolova (2, 3, 4). Válečná kronika 6. tankové divize uvádí, že Sokolovo bylo dobyto plukovníkem Unreinem v čele svých pancéřových granátníků a opomíjí účast bojové skupiny Oppeln (10). Za této situace, kdy se části informací ztrácejí na cestě z plukovní kroniky k divizní kronice, je potřebné dále bádát. Pokud se celý útok uskutečnil pod velením divizního velitele, je možné, že byly bojové skupiny pro útok ad hoc přeskupeny či promíchány. Bojové skupiny německé armády (Kampfgruppen) byly pružné formace, které své složení měnily dle potřeby a možností. Pravděpodobný je tak jeden útok vedený ze severozápadu a druhý z jihovýchodu s částmi obou bojových skupin, jak situace vyžadovala a jak ostatně naznačují i svědectví československých obránců. Za současného stavu poznání je to ale pouhá úvaha. Bude přínosné pokusit se nalézt válečnou kroniku alespoň jednoho útvaru z bojové skupiny Unrein, aby se další interpretace neproměnily v nepodloženou fikci.

V tento okamžik je ale nejdůležitější, že z německé strany popsany průběh bojů se v principu shoduje se svědectvím přímých československých i sovětských účastníků (4) a ponechává obráncům tu čest, kterou si zasluhují za statečnou obranu proti přesile!

Také v otázce počtu padlých obránců je kronika tankového pluku 11 o mnoho přesnější než kronika 6. tankové divize

Plamenometný tank Pz.Kpfw.III (Fl) – Sd Kfz 141/3 Flammpanzer III německé 6. tankové divize, který byl v počtu 6 kusů nasazen do útoku na Sokolovo

a dokumentuje asi 150 padlých obránců (8), oproti kronice 6. tankové divize, která uvádí asi 300 padlých (10). To je další indicie toho, že čím menší odstup má pisatel kroniky od místa boje, o to kvalitnější a přesnější jsou jeho údaje.

S určením množství v boji použitých tanků je situace stejná. Odhady se v různé literatuře pohybují od 60 do 0 kusů. (9, 3). Důvodem těchto rozdílů byla na jedné straně jistě snaha zdůraznit sílu útočníka a na straně druhé naopak nepřesná interpretace telefonických hlášení či vyřazování lehkých, méně bojově cenných tanků typu Panzer II z hlášení pro velení německé 4. tankové armády. Také v tomto případě se nalezená válečná kronika tankového pluku 11 opět ukazuje jako klíčová. K datu 9. března 1943 uvádí následující počty tanků (8): 9 kusů Panzer II, 1 ks Panzer III k (s krátkou hlavní), 8 ks Panzer III lg (s dlouhou hlavní), 7 ks Panzer IV lg (s dlouhou hlavní), 3 ks Panzer Bef. (velitelský). Jelikož 9. března najel v boji o Taranovku jeden tank na minu, můžeme počet o tento tank zvýšit a dospějeme k nasazení minimálně 29 tanků u Sokolova. K tomu musíme ještě přičíst neznámý počet samohybných děl a 6 plamenometných tanků Flammpanzer III, které k divizi dorazily 6. března. (10).

Svůj článek ukončím hlášením, které otevírá otázku o počtu a osudu československých zajatců a nastiňuje tak ještě jednu oblast dalšího výzkumu tohoto důležitého momentu prvního nasazení československých vojáků na východní frontě (5).

„Zur Truppenbereinigung der bei der 6. Panzerdivision befindlichen Angehörigen der Volksliste 3 wird gebeten, die bei den heutigen Kämpfen gefangen genommenen Tschechen, die ohne Frage den gleichen Anforderungen genügen, wie die bisherigen Angehörigen dieser Liste als Ersatz in die 6. Panzerdivision eingliedern zu dürfen.“

„Za účelem doplnění seznamu osob dle Volksliste 3², kteří se nacházejí u 6. tankové divize, se žádá, aby Češi zajatí v dnešních bojích, kteří bezpochyby splňují stejné požadavky jako dosavadní osoby v tomto seznamu, mohli být zařazeni do záloh 6. tankové divize.“

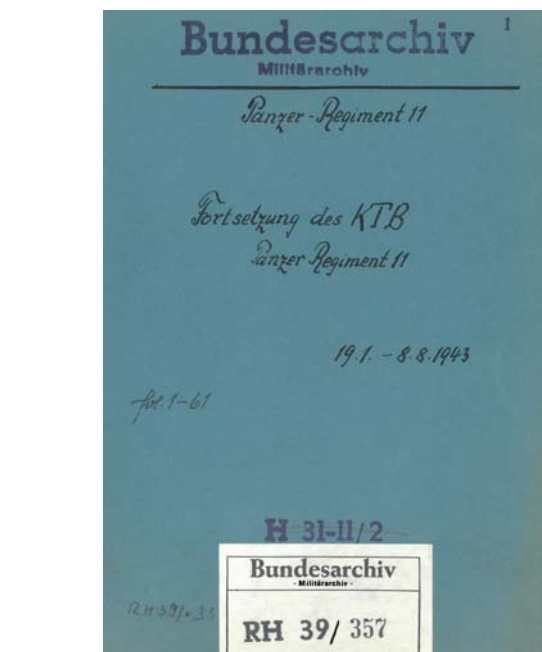
Doufám, že se ještě podaří dopátrat i další důležité archivní dokumenty a k 80. výročí bojů u Sokolova předložit ucelený, realistický a věrohodný pohled z německé strany. ■

2 Deutsche Volksliste (listina Germánů či listina Němců), zkráceně DVL, byl doklad, který měl za cíl zařazení obyvatel na Němci dobytém území za druhé světové války do kategorií podle kritérií „vhodnosti“ sestavených Heinrichem Himmlerem. Instituce vznikla v okupovaném západním Polsku, obdobné instituce byly následně vytvořeny i v okupované Francii a v „Reichskommissariatu“ na Ukrajině – pozn. překladatele.

Dr. FILIP KACHEL

(* 27. února 1961
ve Frýdku-Místku)

Jako chlapec se svými rodiči v roce 1975 emigroval do Spolkové republiky Německo. Tam se rozvinul jeho zájem o českou historii, zejména vojenskou. V rámci výkonnostního kurzu dějepisu na gymnáziu vypracoval referát o československých legionářích v Rusku (Die tschechoslowakische Legion in Rußland 1914–20) a jako student navštívil Vouziers a Terron. V roce 1983 se v Českém národním domě v Londýně zúčastnil val-

Titulní stránka Kroniky tankového pluku 11 z první poloviny roku 1943, která se dochovala v německém Spolkovém archivu ve Freiburgu

Literatura a prameny:

- JAKL, Tomáš, Německé jednotky v boji o Sokolovo, Historie a vojenství 1/2013, s. 63–66.
- KLŮČ, Jiří, Sokolovo ve stínu propagandy, Svět křídel 2016.
- BINAR, Aleš, Auditor et altera pars. Účast německých jednotek v boji o Sokolovo v březnu 1943, Historie a vojenství 3/2014, s. 28–45.
- KOPECKÝ, Milan, MOJŽIŠ, Milan, Nepřítel – útvary 6. tankové divize, Legionářský směr – Sokolovský special, ČsOL 2018, s. 20–22.
- NIPE, Georg M., Last Victory in Russia, 2000.
- BA-MA, RH 27-6/100 (archiválie Spolkového archivu, Freiburg).
- SCHADEWITZ, Michael, Panzerregiment 11., Band 2 – Als Feuerwehr an den Brennpunkten der Ostfront – Oktober 1941 bis Mai 1944, Flechsig Verlag 2014, s. 334–335.
- BA-MA, RH 39/357.
- MARČENKO, A. D., Vzájemné bojové přátelství československých a sovětských vojaků v bojích o Charkov, Historie a vojenství 1958, s. 951–968.
- BA-MA, RH 27-6/79.

né hromady Československé obce legionářské v zahraničí, kde se mimo jiné setkal s bývalým příslušníkem 1. čs. samostatného polního praporu a nositelem Zlaté hvězdy hrdiny Sovětského svazu Josefem Buršíkem, který zde pobýval od roku 1955 v emigraci. Po vystudování lékařské fakulty v Bonnu, pracoval na psychiatrických univerzitních klinikách ve Würzburgu a Aachenu a po složení odborné psychiatrické zkoušky pracoval jako psychotherapeut a vrchní lékař v psychosomatické klinice a pak ve vlastní praxi. V současnosti už praxi ukončil a je v důchodu. Po odchodu na odpočinek má nyní více možností se věnovat celoživotní zálibě v historii. Počátkem letošního roku navázal spolupráci s ČsOL s cílem pomoci objasnit nasazení jednotek z německé strany nejen v bojích o Sokolovo, ale i v bitvách první světové války u Bachmače či Terronu a Vouziers.

Po stopách parašutistů

text Šárka Kuchtová, ČRo,
a br. František Bobek
foto Tomáš Kubelka

Brzké střeďeční ráno 29. prosince 2021 bylo chladné a deštivé. Určitě ale ne tak chladné, jako to před 80 lety, kdy se po mrazivé noci připravovali na rozbřesk parašutisté z výsadek Anthropoid, Silver A a Silver B. Sedm statečných mužů vyslaných z Velké Británie seskočilo 29. prosince 1941 brzy ráno do okupované vlasti. V den 80. výročí seskoku si jejich odvahu a odhodlání připomenuly stovky lidí přímo na místech doskoku.

V tento památný den Československá obec legionářská zorganizovala spolu s Rotou Nazdar akci nazvanou „Po stopách parašutistů“, kdy kolona historických vojenských vozidel s posádkami v historických stejnokrojích – britských battledressech s domovenkami Czechoslovakia na ramenou projela všechna tři místa, kde parašutisté tehdy dopadli. Projekt před budovou Krajského úřadu Pardubice odstartovali hejtman Pardubického kraje Martin Netolický, předseda Československé obce legionářské Pavel Budinský a ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík.

SILVER B V KASALÍČKÁCH PŘIPOMÍNÁ NOVÁ INFORMAČNÍ TABULE

První zastávka vzpomínkové jízdy byla v Kasalíčkách, dva kilometry severně od Rohovládové Bělé. Na sklonku roku 1941 tam na dohled od vesnice seskočili Jan Zemek a Vladimír Škacha, parašutisté výsadek Silver B. Informační tabuli nechal v roce 2021 vyhotovit obecní zastupitelstvo spolu s ČsOL. Autorem textu je historik PhDr. Jan Břečka z Moravského zemského muzea v Brně. Akce se zúčastnili lidé z Kasalíc i Kasalíček. Kolonu historických vojenských vozidel čekali v nevládném počasí s horkým čajem a čekání si krátily příběhy o parašutistech, které slyšeli od svých rodičů a prarodičů. Mezi nimi i Vlasta Chmelíková z Kasalíc, které tchán vyprávěl

o tom, jak nosil do lesa parašutistům proviant. Po příjezdu historických vozidel proběhla krátká pieta.

Parašutisté ze Silver B měli od samého počátku smůlu, vyzázení byli o 50 km dál, než byl původní plán. Při seskoku se jim neopravitelně zničila radiostanice, kterou měli předat odbojové skupině ÚVOD. A neuspěli ani na kontaktních adresách, které dostali v Anglii. Přes veškerou smůlu se ale oba konce války dožili.

Starostka Kasalic, Edita Sobotková, plánuje příští rok usadit vedle informační tabule ještě památní kámen s vyznačenými jmény obou parašutistů.

SILVER A MÁ POMNÍK V SENICÍCH I V PODMOKÁCH

Další zastávkou byly asi 40 kilometrů vzdálené Podmoky. Před 80 lety na poli mezi Senicemi a Podmoky seskočil

tříčlenný výsadek Silver A ve složení Alfréd Bartoš, Josef Valčík a Jiří Potůček.

Zatímco v Senicích mají pomník Silver A už deset let, Podmoky si dosud tuto 80 let starou historii ničím nepřipomínaly. „Přišla jsem do Podmok se studenty naší školy, hledali jsme pamětníky a jakékoliv připomenutí výsadku Silver A,“ vzpomínala učitelka Jana Jeřábková z Karlínského gymnázia. „Bylo nám líto, že tady v Podmokách žádný pomník není a tak jsme oslovili rodinu Burdychových a Glosových, které parašutisty ukrývaly, a na zelené louce jsme pak v součinnosti s obcí během léta a podzimu vytvořili tento pomník i s informační tabulí.“

Tady se 29. prosince 2021 sešla dvacítká místních občanů, několik válečných veteránů a milovníků historie. Nákladní vojenská auta zůstala kvůli složitému terénu v Senicích a do Podmok přijely z vojenské kolony jen lehké terénní vozy. Jedním z hostů pietního aktu byl i historicky první velitel 1. roty aktivních záloh major Oldřich Štoček, který má k výsadku Silver A osobní rodinnou vzpomínku. „Můj děda Václav Konvalina pocházel tady z Podmok z čísla 58, on vzal dva parašutisty na půdu, když je v Senicích nepřijali. Druhý den pak vyzvedl padáky, ze kterých jsme pak měli dlouhá léta záclony, a babička na padákových šňůrách sušila na půdě prádlo. Kus z toho padáku pořád ještě máme. Děda pak parašutisty odvedl k učiteli Glosovi a nakonec je s panem Formánkem odvezli na nádraží.“ Parašutisté Silver A se konce války nedožili. Josef Valčík zahynul v kryptě pravoslavného kostela sv. Cyrila a Metoděje 18. června 1942. Zbraň proti sobě obrátil i Alfréd Bartoš při útěku před gestapem a radiotelegrafistu Jiřího Potůčka zastřelil český četník 2. července 1942.

Po krátké pietě u nového pomníku v Podmokách se účastníci akce přemístili do nedalekých Senic, kde u pomníku Silver A v centru obce pietní akt pokračoval.

TAKÉ ANTHROPOID V NEHVIZDECH MÁ NOVÝ PAMÁTNÍK

Kolona historických vozidel pokračovala dál do 40 kilometrů vzdálených Nehvizd, v jejichž blízkosti seskočili před 80 lety Jan Kubiš a Josef Gabčík, členové výsadku Anthroloid. Tito dva hrdinové uskutečnili úspěšný útok na Reinharda Heydricha. Padli v boji dne 18. června 1942 v kostele sv. Cyrila a Metoděje.

V Nehvizdech se akce Po stopách parašutistů spojila se slavnostním odhalením nového památníku skupiny Anthroloid. Na slavnostní ceremoniál se sjely stovky lidí, kteří chtěli být svědky odhalení památníku.

Čestnou stráž zajistili členové KVH Rota Nazdar. Památník odhalil starosta Nehvizd Jiří Poběřežský, ministryně obrany České republiky Jana Černochová, velvyslanec Slovenské republiky jeho excelence Rastislav Káčer a zástupkyně velvyslance Spojeného království Lucy Hughesová. Následovalo položení květinových darů a proslovy. Prostor k projevu dostal také předseda ČsOL br. Pavel Budinský, který využil příležitosti a předal ocenění lidem, kteří dlouhodobě pracují na uchování památky na československé parašutisty. Ocenění byli starosta městyse Nehvizdy Jiří Poběřežský, starosta obce Senice Václav Novák, prezident spolku Rota Nazdar Vilém Fencel a přestavitel spolku Iniciativa A Karel Polata.

Předseda ČsOL br. Budinský předal kytici ministryni obrany Janě Černochové a popřál jí mnoho úspěchů a sil v její funkci. Bylo to ostatně jejich první setkání od nedávného jmenování paní ministryně do čela rezortu obrany.

Na závěr ceremoniálu zazněly státní hymny Slovenské republiky, Spojeného království a České republiky.

Součástí vzpomínkové akce měl být i seskok současných vojenských parašutistů, který byl ale nakonec kvůli nevhovujícímu počasí zrušen.

Akce v Nehvizdech pokračovala výstavou a přednáškou v místní sokolovně. Té už se ale členové vojenské kolony Po stopách parašutistů nezúčastnili, čekala je totiž několikahodinová cesta zpět do Pardubic, v mrazivém počasí v automobilech, kde komfort cestování rozhodně nebyl na prvním místě.

Cestu Po stopách parašutistů absolvoval se svojí Dodge T 110 L i organizátor projektu br. František Bobek, z ČsOL Chrudim: „Lidé na nás blikali, mávali nám podél cesty, bylo to velmi sympatické. Na druhou stranu, přesuny historických vozidel jsou v takovémto počasí problematické. Ale byla by škoda tuto tradici nezachovat,“ konstatoval František Bobek.

Akce pořádané ČsOL k 80. výročí významných událostí budou pokračovat i v průběhu roku 2022. ■

text br. František Bobek
fotografie: Tomáš Kubelka, Tereza Kemberková

Silver A v paměti tří generací

Dne 12. ledna 2022 proběhl třináctý ročník projektu Památníku Lidice a Československé obce legionářské s podporou Pardubického kraje a města Sezemice. Záštitu poskytl ministr kultury ČR a hejtmán Pardubického kraje. Pietního aktu u Larischovy vily se zúčastnili náměstek ministra kultury ČR, hejtmán Pardubického kraje, primátor statutárního města Pardubice, zástupci politického a veřejného života, starostové a starostky z regionu, zástupci Armády ČR, Policie ČR, spolků a občané z celé České republiky. Účastníky přivítal ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík, krátké projevy přednesli hejtmán Pardubického kraje Martin Netolický a tajemník ČsOL Milan Mojžíš.

Projekt pokračoval uctěním památky Alfréda Bartoše, který byl velitelem skupiny Silver A, položením květin u jeho pomníku v Sezemicích. Účastníci pietního aktu se poté přemístili do sálu Sezemického domu, kde proběhl velmi zajímavý program. Po úvodu předneseném ředitelem Památníku Lidice vystoupila senátorka Miluše Horská, která zdůraznila význam domácího odboje během války. Tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš společně s členem předsednictva RV br. Františkem Bobkem předali

zástupci velitele Velitelství teritoria plukovníku gšt. Jaroslavu Hrabcovi Pamětní medailí „100 let ČsOL“ za dlouhodobou vynikající podporu činnosti Československé obce legionářské. Ta se týká mj. výrazné podpory projektů pro mládež Battlefield a Legie. Plukovník Hrabec v krátkém projevu poděkoval za ocenění a naznačil možnosti další spolupráce v rámci projektů AČR.

Program tradičně mezi jednotlivými vystoupeními doplnila Ústřední hudba Armády ČR. Přednáška Vlastislava Janíka na téma Neobyčejní lidé, podporovatelé paradesantních výsadek z Velké Británie doplněná obrazovými materiály přiblížila cestu parašutistů po jejich výsadku a osudy lidí, kteří jim poskytli podporu a pomoc. Herec Jiří Dvořák přečetl ukázkou z knihy *Mauthausen – konečná stanice*. Jiří Pitín, přeživší lidické dítě, informoval o pietním aktu k připomenutí skupiny Anthropoid v Nehvizdech, kterého se zúčastnil. Připomněl i oběti z řad železničářů a svůj život bezprostředně po válce. Velmi zajímavou a vydařenou součástí programu byla

výstava Památníku Lidice Děti, škola a válka, kterou bylo možné shlédnout přímo v sále.

Skupina Silver A byla vysazena z letounu Halifax 29. prosince 1941 nedaleko obcí Senice a Podmokly u Poděbrad. Velitel jí nadporučík Alfréd Bartoš, spolu s ním na území Protektorátu seskočil Josef Valčík a svobodník Jiří Potůček s rádiovým kompletem Libuše. Spojení s Londýnem navázali po jistých technických potížích 15. ledna 1942. Tím skupina Silver A zahájila svoji činnost a prolomila dlouhou izolaci domácího odboje. S pomocí aktivních spolupracovníků na Pardubicku, zejména rodiny Krupkových, Hladěnových, Janáčkových, Švadlenkových, bratří Vašků, Ludmily Malé, Karla Kněže a dalších, byly získávány zpravodajské informace o vojenské a politické situaci, válečné výrobě, dopravě a podobně. Výsadek měl téměř 150 spolupracovníků.

Mezi největší úspěchy patřilo navázání opětovného spojení s legendárním OTTOU, tedy štábním kapitánem Morávkem z domácí odbojové skupiny TŘI KRÁLOVÉ. Prostřednictvím

Morávka bylo obnoveno předávání zpráv od Paula Thümmela, do té doby nepochybně nejdůležitějšího pramene československé rozvědky.

Operační činnost skupiny vyvrcholila atentátem na Reinharda Heydricha. Na této operaci se podílel nepřímo Josef Valčík a skupina Silver A zpravodajsky zabezpečovala její celkový úspěch.

Silver A byla bezpochyby jednou z neúspěšnějších zvláštních operací, které II. odbor MNO realizoval v průběhu druhé světové války na území protektorátu. Nezbyvá, než se sklonit před neohrožeností a odvahou, kterou tito parašutisté v boji prokázali...

Josef Valčík padl 18. června 1942 v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Praze.

Alfréd Bartoš se v bezvýhodné situaci zastřelil 21. června 1942 v Pardubicích.

Jiří Potůček padl 2. července 1942 v Trnové.

80. výročí heydrichiády v Pardubickém kraji

Martin Netolický,
hejtman Pardubického kraje

Náš kraj je nedílně spjat s řadou klíčových momentů období heydrichiády, které patří jednoznačně mezi nejsmutnější období našich novodobých dějin. Považuji proto za jednoznačně správné, abychom si toto období připomínali a důstojným způsobem uctili památku všech, kteří za své hrdinství ve prospěch našeho národa zaplatili svým životem.

Pardubický kraj je s heydrichiádou spojen nejen ležáckou tragédií, ale také řadou odbojových aktivit. Nemůžeme zapomenout ani na Larischovu vilu a přilehlé popraviště, na kterém vyhasl život 194 osob.

Proto ve spolupráci s Československou obcí legionářskou, Památkem Lidice a Památkem Ležáky připravujeme řadu aktivit, které mají za cíl připomenout osudy odbojářů a zavražděných osob a především uctít jejich památku tak, aby jejich odkaz nebyl zapomenut. Pieta vyvrcholí v den ležácké tragédie 24. června.

Vedle klasického pietního aktu, který se každoročně v Ležákách koná, společně připravujeme pietní vzpomínkový společenský večer přímo v území ležáckého památníku. Při této příležitosti bude mít také premiéru hraný dokument s názvem Stříbrné requiem.

Součástí připomínky 80 let od heydrichiády je také speciální web www.heydrichiada80.cz, který jsme připravili ve spolupráci s Památkem Lidice. Stránky jsou rozcestníkem pro zájemce o jednotlivé akce pořádané ve výročním roce. Zároveň chceme na tomto webu připomenout rozhodující události heydrichiády, ale také klíčové aktéry, a to včetně těch méně známých. ■

80. výročí vyhlazení osady Ležáky

Památník Ležáky pod záštitou ministra kultury České republiky a hejtmána Pardubického kraje ve spolupráci s obecním zastupitelstvem obce Miřetice a Československou obcí legionářskou Vás zvou na pietní akt k 80. výročí vyhlazení osady Ležáky, který se koná 19. června 2022 na pietním území u pomníku „Kniha obětí“.

**Program pietního aktu k 80. výročí vyhlazení osady Ležáky
19. června 2022:**

08.30–09.15

Celebrovaná mše u muzea

09.00–09.50

Příjezd hostů na parkoviště, snídaně v restauraci

09.15–09.35

Předání Pamětních odznaků Památníku Lidice v muzeu

09.35–09.55

Přesun hostů na seřadiště k věncům před muzeem

09.55–10.00

Odchod s věnci k pomníku „Kniha obětí“ u lomu Mučedníků

10.00–10.50

Kladení věnců delegacemi u pomníku „Kniha obětí“

10.50–10.52

Státní hymna

10.53–11.00

Čtení jmen zavražděných obyvatel Ležáků

11.00–11.05

Přivítání účastníků ředitelem Památníku Lidice

11.05–11.10

Modlitba za oběti ležácké tragédie

11.10–11.15

Vystoupení pěveckého sboru ZVONEČEK ZUŠ Slatiňany

11.15–11.20

Zapálení Ohně (bez)naděje

11.20–11.25

Poděkování ředitele Památníku Lidice a rozloučení

11.25–11.30

Seskok vojenských parašutistů do prostoru u mohyly

V Minigalerii bude představena výstava

„Hrdinové – příběhy odvahy a zrady v obrazech akademické malířky Zdenky Landové.“

Vstup do výstavních prostor muzea po celý den zdarma.

text br. Jiří Charfreitag
foto ses. Marcela Volfová

BARIUM 2022

V sobotu 15. ledna 2022 se v Žamberku, osadě Polsko, uskutečnil pietní akt věnovaný tragickým událostem okolo výsadku Barium. Pietní akt se tradičně uskutečnil u domu rodiny Žabkových, kde se část výsadku ukrývala a před 77 lety zde byla skupina nacisty obklíčena.

Po přivítání hostů a úvodním slovem starosty Žamberku pana Oldřicha Jedličky se slova ujal br. Vladislav Severin a přítomné seznámil s osudem výsadku Barium. Jak ve svém proslovu uvedl „Výsadek startoval z Itálie a nad územím protektorátu seskočil 4. dubna 1944 ve složení nadporučík Josef Šandera (velitel výsadku), četař aspirant Josef Žižka (radiista) a četař Tomáš Býček (šifrant). Prvotním úkolem výsadku bylo navázání kontaktu s domácím odbojem a odesílání zpravodajských informací do Londýna. Dalším důležitým úkolem byla příprava ozbrojeného povstání. Pro tento účel skupina vytipovala velké množství možných shozových ploch. Bohužel na prvních záchytných adresách neuspěli

a po vzájemné domluvě se rozdělili. Po následném setkání zahájili příslušníci Baria svou činnost a prvotní spojení s Londýnem se uskutečnilo 19. dubna 1944. V získávání zpravodajských informací byl výsadek velice úspěšný a do Londýna odesílal velké množství zpráv. Operačním prostorem Baria byla oblast severovýchodních Čech. Centrum sítě vytvořené Bariem se nacházelo v Hradci Králové, kde členové výsadku využívali úkrytů u několika rodin. I když bylo umístění radiostanice z bezpečnostních důvodů několikrát změněno, čilý radiový provoz neunikl pozornosti gestapa, které činnost skupiny zaregistrovalo v létě 1944. I s využitím domácích konfidentů se gestapu podařilo infiltrovat síť a při zatýkácí akci na počátku října 1944 zadrželi mnoho spolupracovníků výsadku. Členům výsadku se naštěstí podařilo uniknout, ale bylo potřeba najít nové bezpečné místo. Tomáš Býček odcestoval k Turnovu hledat nové útočiště pro výsadek, kde nakonec zůstal až dokonce války a s ostatními ze skupiny se již nesetkal. Mezitím se Josefu Šanderovi podařilo získat nové útočiště v Žamberku-Polsku v domě rodiny Žabkových. V půlce října bylo obnoveno spojení s Londýnem a zbylí dva výsadekáři dál pokračovali ve svém úkolu. Při získávání nových kontaktů se však znovu dostali ke skupině Barium i konfidenti, kteří dovedli

gestapo na stopu výsadkářů do Žamberku. Dne 16. ledna 1945 byl dům Žabkových obklíčen gestapem a Josef Šandera se, vidouc bezvýchodnost situace, střelil do hlavy. Josef Žižka se vzdal, ale již 18. ledna se ve vězení oběsil, aby nemohl být Němci zneužit v radiové protihře.“

Pietního aktu se zúčastnili nejen zástupci města Žamberk, ale i starosta Malé Skály pan Michal Rezler, starosta Kunvaldu pan Josef Padour, starosta Senice u Poděbrad (místo seskoku výsadku Silver A) pan Václav Novák, zástupci Armády ČR z Krajského vojenského velitelství Pardubice, ČSBS, veteráni Policie ČR a dalších organizací. Stranou pochopitelně nezůstala ani

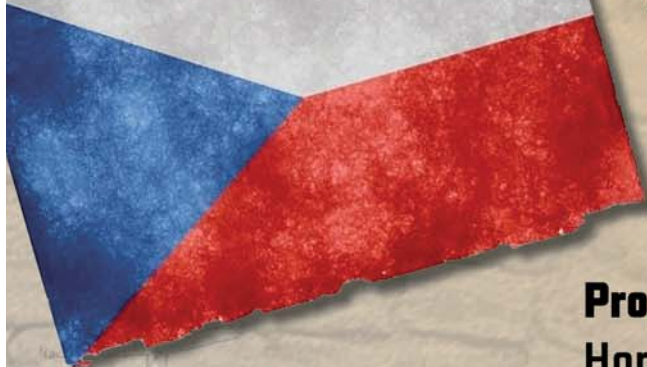
naše organizace, Ústředí ČsOL zastupovali členové Předsednictva Republikového výboru ČsOL br. Václav Zavádil a br. Jiří Charfreitag, přítomni byli však tradičně též příslušníci Jednoty ČsOL z Ústí nad Orlicí, Chrudimi a Hradce Králové.

Pozornost si bezpochyby zasloužil i výkon členů Junáckého skauta, kteří na místo pietního aktu vyrazili z Hradce Králové a na místo přišli pěšky po stopách výsadku Barium. Podařilo se jim tak zdotat přes noc vzdálenost více než 70 km, čímž uctili oběti těchto hrdinů. Čestnou stráž u pamětní desky pak zajistili členové KVH Rota Nazdar, KVH „Pětačtyřicítka“ Brno a členové královéhradecké jednoty. ■

DEN JANA KUBIŠE

v Panenských Břežanech

Vstupné zdarma

Program dne:

Horní zámek

- Vystavení originálu **dopisu** Jana Kubiše
- Exkurze do vojenského tábora v zámeckém parku
- Prohlídky vojenské **techniky**
- Aktivity pro děti od Československé obce legionářské
- Nové zapůjčené artefakty v expozici PNÚO
- Přednáška **Eduarda Stehlíka** o Janu Kubišovi
- Koncert skupiny **Taxmeni**
- Film režiséra J. Sequense „**Atentát**“ z roku 1964
- Brýle s virtuální realitou

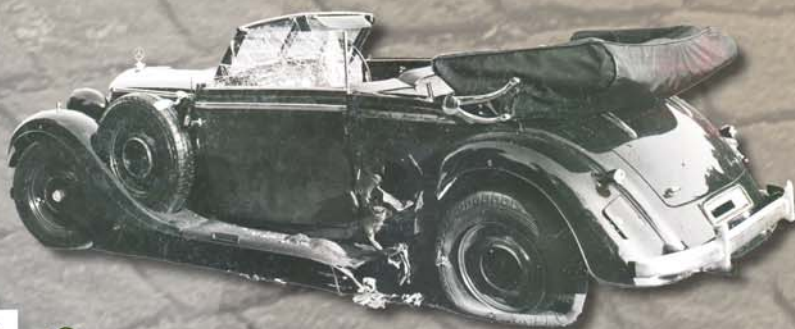
Dolní zámek

Prohlídka dvou stavebních slohů:

- Hlavní brána s původní výzdobou ve stylu art-deco
- Exteriér domu čp. 84 ve stylu art-deco
- Hlavní schodiště zámku ve stylu art-deco
- Klasicistní sál v prvním patře zámku

28. května 2022

od 9.00 do 23.00hod.

ČESKOSLOVENSKÁ
OBEC LEGIONÁŘSKÁ

Středočeský kraj

PNÚO Památník
národního
útlaku a odboje

Uctění památky a díla prvního československého prezidenta

text br. Jiří Filip
foto br. Stanislav Pítr

Pro každého z nás patří 7. březen k důležitým dnům našeho národního příběhu, jenž každoročně připomíná výročí narození klíčové osobnosti našich moderních dějin a státnosti. Uplynulo již 172 let od narození Tomáše Garrigua Masaryka, který nepřestává ovlivňovat naše životy skrze státnický a ideový odkaz, ze kterého dnes těžíme a který nás inspiruje svou trvalou kvalitou a pravdivostí, která jeho myšlenkám ponechává naléhavou aktuálnost.

Letos připadlo výročí na pondělí, kdy členové ČsOL a oslovených spolků, díky podpoře ze strany Ministerstva obrany ČR, vyrazili vojenským autobusem do Lán. Na lánském hřbitově, kde je prezident Masaryk pohřben spolu se svou ženou Charlottou, dcerou Alicí a synem Janem, se před desátou hodinou setkali představitelé veřejného života. Obě parlamentní komory zastupovali jejich čelní představitelé, předseda Senátu PČR Miloš Vystrčil a předsedkyně Poslanecké sněmovny PČR Markéta Pekarová Adamová. Vládu ČR zastupoval ministr dopravy Martin Kupka, přítomen byl náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky genmjr. Jan Kaše

a památce prezidenta Masaryka se poklonil rovněž patriarcha Československé církve husitské Tomáš Butta. Na místě se členové ČsOL, kteří vyrazili od sídla ČsOL, setkali s početnou delegací Jednoty ČsOL v Kladně, a dalšími bratry a sestrami nejen z ČsOL, ale také z řad Sokola.

Pietní akt na místě jako vždy vzorně zajišťovala Hradní stráž, jejíž hudba zahrála krom smutečního pochodu také písně nesmazatelně spjaté s Masarykovou osobností, aby po uložení květinových darů na závěr piety zahrála státní hymnu. Po ukončení piety jsme se, jak již je tradicí, přesunuli do lánského muzea T. G. Masaryka, kde nás přivítala ředitelka Magdaléna Elznicová Mikesková. Účastníci měli možnost prohlédnout místní expozici věnovanou životu a dílu T. G. Masaryka včetně aktuální krátkodobé výstavy. ■

Pietní akt věnovaný americkým letcům v Nepomuku

text a foto br. Martin Marek

V sobotu 19. února 2022 se v Nepomuku uskutečnila tradiční vzpomínková akce k připomínce amerických letců, kteří zahynuli během sestřelu jejich bombardovacího letounu v únoru 1944. Za Jednotu Československé obce legionářské v Plzni se akce zúčastnil br. Martin Marek. Přinášíme zde jeho článek.

Nepomuk na jižním Plzeňsku je známý díky zámku Zelená hora a příběhu takzvaných černých baronů. Jezdím do tohoto malebného města rád. V sobotu devatenáctého února mě tam zavedla milá povinnost. Jako zástupce plzeňské jednoty ČsOL jsem se zúčastnil vzpomínkového aktu na letce USA, jejichž životy vyhasly na nedalekém vrchu Dubeč v roce 1944.

V předposledním roce druhé světové války sílila bombardovací ofenzíva spojenců, jejímž cílem bylo rozvrátit průmysl německé Třetí říše. V noci bombardovali Britové. Přes den se nad Evropu vydávaly stroje amerického letectva. Kromě létajících pevností B-17 to byly také nám dobře známé B-24 Liberator. Stejný typ stroje používala 311. čs. bombardovací peruč pro hlídkování v Atlantiku ve službách britského Coastal Command. Dne 22. února 1944 odstartovala skupina amerických Liberátorů k útoku na továrny firmy Messerschmitt v okolí bavorského Řezna (Regensburg). Mezi nimi byl i jeden s poetických názvem „Miss Fortune“. Po odpojení stíhacího doprovodu se ovšem část bombardérů vlivem počasí odklonila od plánovaného cíle a směřovala hlouběji nad nepřátelské území, konkrétně nad Plzeň. Zde došlo ke vzdušné bitvě s německými stíhačkami, přičemž svoji roli hrálo také protiletadlové dělostřelectvo, tzv. flak. Několik B-24 prohrálo svůj statečný boj, mezi nimi zmíněná „Miss Fortune“. Hořící stroj se zřítil k zemi zhruba ve 12.30 hod. Z desetičlenné osádky se zachránil pouze střelec, seržant Raymond Noury, kterého exploze v letounu katapultovala ven. Ostatní zahynuli v troskách bombardéru. Noury skončil v zajateckém táboře.

Každoročně pořádaný pietní akt má dvě části. Začíná na Nepomuckém náměstí a pokračuje převozem květinových darů

k památníku na místě dopadu stroje. Tento rok na návštěvníky čekala blankytná obloha doprovázená ostrým sluncem. Příjemnou scénérií doplnil opravdu čerstvý nárazový vítr. Čepice a kabáty tak byly nutností. Poryvy větru občas udeřily opravdu silně. I tak část náměstí zaplnila historická technika, jejíž prohlídku si nenechalo ujít několik desítek lidí.

Program pietního aktu probíhal před budovou městského úřadu, který byl slavnostně vyzdoben státními vlajkami. Na místě se nacházelo několik zástupců médií. Čestnou stráž zajistili členové vojenských historických klubů v dobových uniformách pod pamětní deskou, připomínající osvobození města Nepomuk v roce 1945.

Kontext celé události z roku 1944 i historii hledání pozůstatků po dopadu bombardéru připomněl úvodní projev. Následovalo kladení květinových darů zástupci města a vojenských klubů. Za plzeňskou jednotu ČsOL jsem položil květinu se stuhou. Následně jsem se památce spojeneckých letců poklonil a společně s ostatními je uctil minulou ticha.

Poté zazněly státní hymny Spojených států amerických a České republiky, čímž pietní akt skončil. Zájemci měli možnost navštívit místní muzeum, především speciální expozici věnovanou osudu předmětného bombardéru.

Letoun Consolidated B-24J Liberator s/n 42-73138-U náležel do svazku 343. bombardovací peruč 98. bombardovací skupiny 15. letecké armády Armádního letectva Spojených států amerických. Osádku tvořili:

- první pilot Lt George M. „Skipper“ Goddard (†22. 2. 1944)
- druhý pilot Lt Haig „Kandy“ Kandarian (†22. 2. 1944)
- navigátor Lt Joseph Frederick „Joe/Altimeter/Star Gazer“ Altemus (†22. 2. 1944)
- bombometčík Lt Charles Fayne „Spick“ Spickard (†22. 2. 1944)
- radiooperátor Sgt Wayneworth Evanson „Lord Nelson“ Nelson (†22. 2. 1944)
- střelec Sgt Oscar William „Lucky“ Houser (†22. 2. 1944)
- střelec Sgt Harold Clevurn Carter (†22. 2. 1944)
- střelec Sgt Rexford Harwell „Dusty“ Rhodes (†22. 2. 1944)
- střelec Sgt Roy Elton Hughes (†22. 2. 1944)
- střelec Sgt John Aloysius Goldbach (†22. 2. 1944)
- střelec Sgt Raymond A. Noury (†20. 12. 2013)

Čest jejich památce.

Místo havárie letounu Wellington během archeologického výzkumu.

Osádka Wellingtonu T2990 identifikována

text br. Michal Rak
foto Ministerstvo obrany ČR

V legionářském směru 2/2021 jsme přinesli zprávu, že od května do června 2021 provedla nizozemská armáda u obce Nieuwe Niedorp exkavaci letounu Vickers Wellington Mk.IC sériového čísla T2990 (kódové označení KX-T) od 311. čs. bombardovací perutě RAF, který se zde zřítil po sestřelení německým nočním stíhačem 23. června 1941. Z šestičlenné osádky se zachránil na padáku jen kapitán stroje Vilém Bufka, zbylí letci byli vedeni nezvěstní.

Během výkopových prací byly nalezeny nejen trosky letounu, ale také kosterní pozůstatky. Ty následně prošly analýzou v laboratořích nizozemské armády, které prokázaly, že patří všem pěti pohřešovaným letcům. Ti tak již nadále

nejdou vedeni jako nezvěstní, ale jako padlí v boji. Ostatky Jana Hejny, Viléma Konštického, Aloise Rozuma, Leonharda Smrčka a Karla Valacha budou ještě letos oficiálně uloženy se všemi vojenskými poctami na hřbitově Komise pro válečné hroby britského společenství (CWGC) v Nizozemsku.

„Ti, kteří bojovali za svobodu a samostatnost v nejhorším válečném konfliktu v dějinách lidstva, si zaslouží náš respekt a úctu. Velmi si vážím nizozemské iniciativy a děkuji za pozůstalé všech pěti československých příslušníků RAF, že nezůstali ztraceni na válečných polích,“ ocenila ministryně obrany Jana Černochová aktivity nizozemského národního programu i Komise pro válečné hroby Britského společenství. ■

Během odkryvu byl nalezen také záchranný člun (dinghy), na kterém je vidět sériové číslo letounu

Ve stínu okupace...

text br. Petr Tolar
foto br. Michal Rak

Tradiční pietní vzpomínka na temné výročí německé okupace zbytku někdejšího Československa z března 1939 byla letos zatížena myšlenkami na probíhající Putinovu válku a invazi ruských vojsk na Ukrajinu.

Nejsmutnější den naší novodobé historie – to je pro Čechy 15. březen 1939. Den, kdy vojska nacistického Německa obsadila Čechy a Moravu a nastalo šestileté období tzv. protektorátu, při kterém zemřely tisíce nejlepších československých vlastenců.

Demokracie v Česko-Slovensku upadala již od přijetí podmínek potupné Mnichovské dohody, kterou se československý stát vzdal pohraničního území. Nejhůře to snášeli vojáci československé armády, vlastenci připravení bránit svou zemi. Německému vůdci Adolfu Hitlerovi však pohraničí nestačilo a sám tak dohodu z Mnichova porušil, když podnítil slovenské klerofašisty k odtržení a prezidenta Emila Hácha donutil pod nátlakem podepsat souhlas se vstupem německých vojáků na území Čech a Moravy. Ve Slezsku překročili Němci hranici ještě ve večerních hodinách 14. března a na odpor se jim v Místku postavili vojáci III. praporu pěšího pluku 8. Hlavním

okupačním silám, které se daly do pohybu kolem čtvrté hodiny ranní, již nesměl být kladen odpor. Bojovalo se však na území Podkarpatské Rusi, a to až do 23. března. Morálka československých vojáků, a vlastně i celé společnosti, však utrhla citelnou porážku. Na Pražský hrad přijel Hitler z Berlína ještě před Háchou, aby bylo ponížení dokonáno. Na druhý den, 16. března 1939 byl vyhlášen vznik Protektorátu Čechy a Morava.

Ke vzpomínkovému setkání na tyto tragické události došlo v úterý 15. března 2022 dopoledne u sochy zakladatele Československa Tomáše G. Masaryka na Hradčanském náměstí, přímo naproti Pražskému hradu. Pozvání pořadající Československé obce legionářské přijali první místopředseda

Senátu Parlamentu České republiky pan Jiří Růžička, místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky pan Jan Skopeček, velvyslanec Slovenské republiky v České republice Jeho excelence Rastislav Káčer, zástupce velvyslance Spolkové republiky Německo v České republice pan Hans-Peter Hinrichsen, radní hlavního města Prahy pro oblast legislativy, veřejné správy a podpory bydlení paní Hana Kordová Marvanová, náměstek pro řízení Sekce právní a majetkové Ministerstva obrany České republiky pan Filip Říha, velitel Vzdušných sil Armády České republiky generálmajor Petr Mikulěnka, velitel Hradní stráže plukovník generálního štábu Jaroslav Ackermann a zástupce velitele Krajského vojenského velitelství hlavní město Praha podplukovník Pavel Kácl. Československou obec legionářskou zastupoval její předseda plukovník ve výslužbě br. Pavel Budinský. K uvedeným vzácným hostům se přidali i další zástupci organizací a spolků a veřejnost.

Po položení květinových darů, které společně s čestnou stráží a stráží státní vlajky zajistila Čestná stráž Armády České republiky, následovaly projevy představitelů státní moci, armády a diplomatického sboru. Všichni neopomněli připomenout jak historické souvislosti staré osmdesát tři let, tak i současné dění ve východní Evropě. I přes značné rozdíly upozornili na několik společných ukazovatelů, které lze spatřit při pohledu na okupaci Česko-Slovenska v roce 1939 a na okupaci Ukrajiny v roce 2022. V tomto duchu promluvili páni místopředsedové Jiří Růžička a Jan Skopeček. Náměstek Filip Říha i generálmajor Petr Mikulěnka to doplnili vzkazem o připravenosti českých ozbrojených sil bránit členské státy Severoatlantické aliance. Slovenský velvyslanec Rastislav Káčer vyzval k maximální podpoře bojujících Ukrajinců. Závěrečné slovo měl předseda ČsOL, sám válečný veterán, br. Pavel Budinský:

„Pevně věřím, že demokratický svět alespoň částečně přijal poučení, jež dnes ovlivňuje přístup k současným výzvám, které představuje ruská invaze na Ukrajinu. Jednou z těchto výzev je bezprecedentní vlna válečných uprchlíků, především matek s dětmi.

Československá obec legionářská, vědoma si svého poslání a ideálů, jež zastává, se ihned zařadila mezi první, kdo válečným uprchlíkům poskytl azyl. V těchto dnech se staráme o více než 150 maminek s dětmi v našem pražském sídle a věříme, že jim zajistíme důstojné podmínky až do doby, než se budou moct plně zapojit do života republiky.“

Moderátor pietního aktu, organizační tajemník ČsOL br. Jiří Filip, ukončil vzpomínkové setkání poděkováním a na samotný konec byla památka obětí německé okupace připomenuta minutou ticha a Večerkou. ■

V Kloboukách odhalili pamětní desku Ferdinandovi Rychlovskému

text a foto br. Miroslav Maňas,
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL VE VALAŠSKÝCH KLOBOUKÁCH

V sobotu 18. prosince 2021 uplynulo 80 let od smrti legionáře br. Ferdinanda Rychlovského. Jednota Československé obce legionářské ve Valašských Kloboukách si toto smutné výročí připomněla odhalením pamětní desky. Deska vznikla iniciativou valašskokloboucké jednoty ČsOL a nákladem města Valašské Klobouky. Své místo našla na domě č. p. 175, který dodnes patří rodině po br. Ferdinandu Rychlovském.

Rodák z Krásna nad Bečvou se ještě před první světovou válkou přestěhoval do Valašských

Klobouk, kde po dvě desetiletí aktivně žil a působil. Br. Rychlovský byl ruským legionářem, sokolem, obchodníkem, mecenášem, ale především svobodomyšlným demokratem, který se nesmířil s nacistickou okupací. Za odbojovou činnost v Obraně národa našel smrt v nacistickém koncentračním táboře.

Jednota ČsOL ve Valašských Kloboukách děkuje Sokolské strážci za účast na pietě, které sokolové dodali patřičný lesk, a městu Valašské Klobouky za finanční podporu, díky níž byla deska vytvořena. ■

IX. Zimní legiomarš

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

Ve dnech 21.–22. ledna 2022 se uskutečnil na vrcholu kopce Polední u Nýdku tradiční Zimní legiomarš, pořádaný Jednotou Československé obce legionářské Ostrava 2 a KVH I. prapor Ostrava.

Členové jednoty spolu s dalšími vlastenci přespali v mrazivém a sněžném počasí z pátku na sobotu u pomníku armádního generála Josefa Šnejdárka.

Druhý den proběhl ve 13 hodin u pomníku pietní akt za padlé v sedmidenní válce o Těšínsko. Slavnostní ráz akce doplnila čestná stráž tvořená vojenskohistorickou jednotkou v uniformách prvorepublikových ozbrojených složek. Členové ČsOL položili k pomníku věnec a akt byl ukončen československou státní a slezskou zemskou hymnou.

Velký dík patří členům klubu vojenské historie Chotěbuz za přivedení hlavní části účastníků z Návsi. Celkově se akce zúčastnilo kolem 110 příznivců ze všech koutů naší vlasti, kteří v upomínku na tuto akci obdrželi pamětní list. ■

Vzpomínka na padlé za Těšínsko

text br. Martin Lokaj
foto br. Aleš Kosmák,
T. J. Sokol Moravská Ostrava 1

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 1

Psal se 23. leden 1919 a nad Bohumínem se v ranních hodinách rozezněly výstřely, kterými začala československo-polská válka o Těšínsko. Konflikt o významný průmyslový region trval pouhých osm dní (dodnes je nepřesně nazýván sedmidenní válkou), přesto se neobešel bez nemalých obětí na obou stranách. Tyto padlé si přesně po 103 letech připomenuli spolu se členy Jednoty Československé obce legionářské (ČsOL) Ostrava 1 a Valašské Meziříčí také moravsko-ostřavští sokolové, zástupci českých i polských spolků, představitelé místní samosprávy i široká veřejnost.

Pietní pouť byla symbolicky zahájena na novobohumínském hřbitově, kde spočívají ostatky dvojice polských vojáků, příslušníků wadovického pluku, kteří přišli o život v první den bojů. V nich československé síly zajistily pro mladou republiku Bohumín i strategickou železniční tepnu, jež městem prochází. Jména Antoni Januła a Władysław Kwaśny byla později zvěčněna na pomníku obětem první světové války. Doplnila tak smutně dlouhý seznam mužů, jejichž životy byly zmařeny na vzdálených evropských válčičkách, nebo vyhasly v místní nemocnici na následky zranění či nemoci. Jejich památku zde uctili bok po boku Češi i Poláci – členové ČsOL a skřečošské pobočky Polského kulturně-osvětového svazu v ČR. Přítomní poté společně položili kytici také na blízký hrob československého vojína Klementa Šťastného, jehož vražda během delimitace hranic rozděleného Těšínska v listopadu 1920 fakticky završila toto nešťastné dějství v historii česko-polských vztahů.

Vojenských poct vzdaných čestnými strážemi Sokola a ČsOL v historických stejnokrojích se ve stejný den dočkali rovněž českoslovenští legionáři, vojáci, četníci a civilisté pochovaní na hřbitově v Orlové. U monumentálního pomníku Padlým za Těšínsko z 20. let minulého století, jenž v nedávné době prošel náročnou rekonstrukcí, promluvil k početnému shromáždění starosta města Orlové pan Miroslav Chlubna a místopředseda Jednoty ČsOL Ostrava 1 br. Tomáš Rusek. Oba řečníci vyjádřili shodně spokojenost

s průběhem oprav dlouho zanedbávaného pomníku a přesvědčení, že se po navrácení původního figurálního sousoší, zničeného při polském záboru v roce 1938, stane opět více než důstojnou připomínkou všech Čechů a Slováků, kteří v letech 1919–1920 našli smrt na těšínské půdě.

Poslední zastávkou vzpomínkové poutě ostravských sokolů a novodobých legionářů byla Stonava. I v této malebné obci v sousedství Karviné byly před více jak sto lety svedeny kruté boje. Dne 26. ledna 1919 se zde postavil nepočtený polský oddíl praporu 21. střeleckého pluku československých legií z Francie. Na bojišti toho mrazivého lednového dne zůstaly na dvě desítky Poláků, jejichž ostatky posléze spočinuly na místním hřbitově při kostele sv. Máří Magdalény. Vůbec poprvé se nad společným hrobem někdejších protivníků sklonily v úctě a v duchu porozumění československé, respektive české prapory. Ze strany Jednoty ČsOL Ostrava 1 nešlo o ojedinělé gesto. Jednota se již od jubilejního roku 2019 aktivně snaží připomínat události konfliktu o Těšínsko s cílem přispět k zachování památky všech padlých a historickému smíření obou národů. K tomu účelu vyvíjí pestrou činnost ve formě společných česko-polských pietních a vzpomínkových setkání na obou stranách hranice, vydáváním publikací, pořádáním přednášek, besed či vojensko-historických rekonstrukcí. ■

80. výročí kladenských židovských transportů s názvem „Y“ a „Z“

text ses. Eva Armeanová
foto br. Stanislav Pítr

JEDNOTA ČSOL V KLDNĚ

V úterý 22. února 2022 si kladenská veřejnost připomněla 80. výročí židovských transportů z Kladna. Vzpomínkovou akci uspořádalo město Kladno společně s kladenskými spolky, Církví československou husitskou, Městskou knihovnou Kladno, archivářkou dr. Irenou Veverkovou a školami. Ve dnech 22. a 26. února 1942 bylo shromážděno v objektu bývalého Učitelského ústavu Marie Egemové 1 623 spoluobčanů židovského původu. V koncentračních a vyhlazovacích táborech jich bylo zavražděno 1 502, osud jedné osoby nebyl zjištěn. Pouze 120 osob přežilo hrůzy války.

Pietní akt u pamětní desky na OD Central v 18.00 hod. zahájila historička Gabriela Havlůjová, která přivítala hosty a všechny přítomné. Poté byly položeny květiny. Za kladenské legionáře kytici položila předsedkyně Jednoty ČSOL v Kladně ses. Eva Armeanová a ses. Miroslava Čížková. Archivářka Irena Veverková přiblížila podmínky, za kterých byli židovští spoluobčané odvázeni, maximální počet byl 1 500 osob denně, proto musely být transporty dva. Židé museli odevzdat klíče od bytů a domů a mohli si vzít zavazadla o váze 50 kilogramů. Byli zapsáni do seznamu a dostávali čísla s písmeny transportů, po kontrole bytů pak byli seřazeni do pětistupňů a vydali se ulicí Ctiborova a Víta Nejedlého, kde nastoupili k transportu do Terezína.

Stejnou cestou se vydali i účastníci této pietní akce, průvod s rozsvícenými svíčkami šel po silnici pokryté židovskými hvězdami, které připomínaly počet zavražděných. Hvězdy zhotovili kladenská školáci. Svíčky byly položeny u nově odhalené pamětní desky s nápisem: „U příležitosti 80. výročí transportu židovských spoluobčanů našeho regionu zde byla umístěna symbolicky Davidova hvězda. Připomíná nám zavražděné židovské spoluobčany, kteří se zpět domů už nevrátili.“ Pietní vzpomínka byla zakončena čtením části jmen zavražděných židovských spoluobčanů. Jména byla namluvena kladenskými herci a čtení všech obětí by trvalo takřka 4 hodiny. Všichni přítomní si byli vědomi toho, že na tyto tragické události nesmíme nikdy zapomenout.

Od prosince 1941 začaly na nádraží v Bohušovicích

nad Ohří přijíždět transporty, které pak v různých intervalech pokračovaly až do jara 1945. Z Bohušovic šli lidé pěšky asi dva a půl kilometru. Na tento pěší pochod často vzpomínal tehdy 15letý Arnošt Lustig. Vyprávěl mi, že si velmi dobře vybavuje, jak s maminkou a sestrou přijeli vlakem do Bohušovic a z Bohušovic šli v pětistupech se svými zavazadly do Terezína. Zavazadla měl mít každý do 50kg a moc dobře si pamatuje, že to sotva unesl. Tatínek prozatím zůstal v Praze, protože pracoval jako zedník a v té době pomáhal stavět kasárna SS na Smíchově, do ghetta byl transportován později.

Celkem přijelo do Terezína 526 židovských transportů, které dovezly 139 654 osob. Ani tento počet však není definitivní, protože na sklonku války, od dubna 1945, přijížděli do ghetta v tzv. evakuačních transportech zničení vězňové koncentračních a vyhlazovacích táborů likvidovaných kvůli postupujícím spojeneckým armádám. Počet těchto vězňů, z nichž mnozí se v Terezíně ocitli již podruhé, je odhadován na zhruba 13 tisíc. Přímo v ghettu zemřelo 33 430 lidí. ■

Vzpomínka na Jana Kudliče

text Radka Vávrová,
Muzeum na demarkační linii v Rokycanech
foto Tomáš Malecha,
KVM na demarkační linii v Rokycanech

JEDNOTA ČSOL V ROKYCANECH

V neděli 13. března 2022 si v obci Mokrouše zástupci města Rokycany, Nadace pozemního vojska AČR, členů Klubu vojenského muzea na demarkační linii v Rokycanech, Československé obce legionářské jednoty Plzeň a jednoty Rokycany, Českého svazu bojovníků za svobodu, Klubu českého pohraničí a veřejnosti připomněli hrdinství majora in memoriam Jana Kudliče.

Jan Kudlič se narodil 14. října 1914 v obci Mokrouše. Otce ani nepoznal (padl v první světové válce) a maminka Janovi zemřela, když mu bylo sedm let. Vychovávala ho babička. Vyučil se soustružníkem ve Škodových závodech v Plzni, avšak v době hospodářské krize ztratil místo.

V roce 1933 se dobrovolně přihlásil do československé armády. Od 24. 7. 1939 byl prezentován u Legionu Čechů a Slováků v Bronowicích. Jakmile se začal tvořit 1. československý samostatný polní prapor, přihlásil se v roce 1941 jako instruktor v Buzuluku.

V prosinci 1942 převzal velení 2. roty a v jejím čele odjel na frontu k Sokolovu. Vedl protiútok na Sokolovo, které se Němcům podařilo dobýt. Během akce byl 2x raněn. Poté byl evakuován do Charkova, ale při transportu do nemocnice, bylo vozidlo, které ho vezlo, napadeno německým hloubkovým letounem a Jan Kudlič byl při ostřelování vozidla zasažen. Na následky zranění 11. března 1943 zemřel.

Slavnostní pietní akt byl zahájen v 14 hodin vystoupením Lidové muziky Rokytí, poté br. Miroslav Kaufner seznámil přítomné s osobou Jana Kudliče, jeho osudem od nástupu k prvorepublikové armádě až po tragickou smrt, kdy položil svůj život za svobodu vlasti u ukrajinského Charkova. „Nikdo jsme si nemysleli, že po 79 letech, se ve stejné oblasti bude opět bojovat.“ konstatoval v závěru svého vystoupení br. Miroslav Kaufner.

K položení věnců a kytic k Pomníku padlých byla jako první vyzvána maminka Patrika Štěpánka, dalšího občana obce Mokrouše, který položil svůj život ve válečném konfliktu. Atmosféra pietního aktu byla umocněna současnou situací na Ukrajině a uprchlickou krizí, která se projevuje i v České republice. V samotném závěru proto vyjádřila Radka Vávrová, jako matka, přání, aby už nikdy nemusely žádné matky s dětmi utíkat ze svých domovů před válkou a oplakávat své syny, kteří zemřeli při válečném konfliktu.

Pietního aktu se zúčastnilo několik desítek diváků, kteří mohli také obdivovat historickou techniku, kterou do obce Mokrouše přivezli členové Klubu vojenského muzea na demarkační linii v Rokycanech. ■

Naplnili slova vojenské přísahy

text Jana Musálková Jeckelová
a br. Teodor Hybler
foto MÚ Frýdek-Místek,
br. Martin Benek, Patrik Šostý

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

V den 83. výročí boje o Czajankova kasárna se 14. března 2022 uskutečnil u Památníku v místě bývalých kasáren v Místku pietní akt, který uspořádalo město Frýdek-Místek s frýdecko-místeckou jednotou Československé obce legionářské. Přítomni byli příslušníci Krajského vojenského velitelství Armády České republiky, spolků a organizací a veřejnost.

Primátor statutárního města Frýdek-Místek Petr Korč (Naše Město F-M) v krátkém proslovu popsal střet československých vojáků s německými okupanty, kteří při obsazování tehdejšího Československa jako jediní bránili svá kasárna. „Nyní jsme v situaci, kdy je odkaz mužů, kteří pozvedli zbraň velmi aktuální. Ukrajínští vojáci brání nejen svou svobodu a svou vlast. I proto, tak jako před osmi desítkami let, dochází k sjednocení celého civilizovaného světa proti agresorovi.“ Bratr Zdeněk Mamula – člen jednoty ČSOL Frýdek-Místek, ve svém vystoupení zdůraznil hrdinství československých vojáků, kteří doslova naplnili slova vojenské přísahy. Poté k památníku položili věnce a kytice. ■

V Mladé Boleslavi připomněli 80. výročí okupace a hrdiny odboje

text br. Jiří Filip
foto Tomáš Rytíř

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

Předchozí dva ročníky piety, kterou od roku 1999 pořádá mladoboleslavská jednota ČsOL, byly zásadně poznamenány pandemií covid-19 a s ní spojenými hygienickými opatřeními. Ačkoli bylo letos konečně možné se těšit na pietní akt v obvyklých proporcích a s tradičním programem, vzhledem k válce na Ukrajině je třeba přiznat, že toto výročí okupace zbytku Čech a Moravy se odehrálo de facto za mnohem tíživější mezinárodní i národní situace.

Po dvou komorních pietách minulých se 15. března 2022 na prostranství před pamětní deskou na bývalé budově kasáren T. G. Masaryka na Jičínské ulici setkala nejen velké množství účastníků a hostů, ale především občanů města. Po několika písních v podání Dechového orchestru Škoda Auto, zazněla v 16.00 hod. historická nahrávka vyhlášení mobilizace čs. branné moci z roku 1938, po níž trubač zatrúbil signál k nástupu čestných stráží s prapory k pamětní desce, což bylo doprovázeno tóny husitského chorálu. Poté zazněla autentická rozhlasová nahrávka ze dne 16. března 1939, na které prezident E. Hácha objasňoval důvody, které jej vedly k cestě do Berlína. Úvodní program zakončil zpěvem operní zpěvák Libor Novák, v jeho podání zazněla *Ta naše písnička česká*.

Následovalo přivítání přítomných, mezi nimiž byl 1. náměstek primátora Mladé Boleslavi Jiří Bouška a náměstkyně Miroslava Kašpárková, zástupce velitele 4. brigády rychlého nasazení „Obrany národa“ plk. gšt. Igor Jašek, zástupce ředitele KVV Praha – Středočeský kraj pplk. Bedřich Koubek, ale také příbuzní a potomci po padlých důstojnících československé armády a členech odbojové organizace Obrana národa.

Za mladoboleslavskou jednotu ČsOL vystoupil s projevem br. Jan Juřena, který přítomných přiblížil historické souvislosti protinacistického odboje v Mladé Boleslavi, stejně jako nacistickou perzekuci místního obyvatelstva. Za tónů smutečního pochodu přítomné delegace a zástupci spolků položili k desce květinové dary. Po uložení posledního věnce od mladoboleslavské jednoty zazněla k veřejnosti jména obětí okupace z Mladé Boleslavi, muži a ženy, kteří obětovali své životy. Jako vždy to byla jen malá část z obětí, jejichž jména jsou tradičně hlasitě deklamována členy jednoty ze tří míst z řad přítomné veřejnosti. Symbolicky je tak připomínáno, že tito hrdinové žili

až do války v našem městě mezi námi, spolu s našimi předky. Čtení jmen ukončila minuta ticha a troubení Večerky.

Na závěr pietního setkání byli oceněni Pamětní medailí za podporu projektu LEGIE 100 pánové Libor Novák a Michal Souček, kteří se v letech působení projektu svou činností

významně zapojili do jeho aktivit. Pietu zakončil Dechový orchestr Škoda Auto, který zahrál hymnu Československé republiky v jejím meziválečném aranžmá. Tradiční mladoboleslavská pieta, podpořená Ministerstvem obrany ČR, proběhla s dvouletým odstupem důstojně a za velkého zájmu veřejnosti. ■

Legendární Otto Smik

br. Michal Rak

V lednu 2022 uplynulo sto let od narození nejúspěšnějšího slovenského stíhače, který sloužil u britského Královského letectva (RAF) Otto Smika. Ten byl zároveň nejúspěšnějším čs. letcem v kabině legendárního letounu Supermarine Spitfire a jedním z pouhých tří čs. velitelů britských perutí RAF.

Narodil se 20. ledna 1922 v gruzínském městě Borožomi, kde jeho otec Rudolf zůstal jako bývalý válečný zajatec. Zde se oženil s dcerou vysokého carského důstojníka židovského původu, život v Sovětském svazu byl však stále obtížnější, takže se rodina v roce 1934 přestěhovala na Slovensko. To již měla tři syny, Otto byl prostřední.

Otto již od malička projevoval zájem o letectví. Nejprve stavěl modely, později navštěvoval také plachtařský kurs. Vystudoval dvouletou soukromou obchodní školu, ale povolání úředníka mu k srdci nepřirostlo. Stejně jako rozpad Československa a vznik Slovenského štátu v březnu 1939. A tak 18. března 1940 odešel do zahraničí, aby se přidal k čs. zahraničnímu odboji. Prchal tzv. balkánskou trasou přes Maďarsko a Jugoslávii do Francie. Dne 3. června 1940 se hlásil u čs. letecké skupiny v Agde, ale než mohl zahájit výcvik, Francie se zhroutila a musel prchnout do Británie.

Do RAF byl přijat jako vojín a svou kariéru zahájil jako důstojnický sluha. Teprve v září 1941 byl povolán k leteckému výcviku, půlroční pokračovací výcvik prodělal od ledna 1942 v Kanadě a dokončil ho u 61. OTU. Během celé doby byl hodnocen jako nadprůměrný pilot, takže již v květnu 1942 obdržel důstojnickou hodnost Pilot Officer (poručík), ale v čs. armádě byl desátníkem. Dne 5. ledna 1943 byl přidělen k 312. čs. stíhací peruti, ale o dva dny později ho přeložili k 310. čs. peruti. Zde nastaly

Otto Smik

problémy s důstojnickou hodností RAF. Nelíbilo se to jak čs. poddůstojníkům, veteránům, kteří na povýšení čekali i několik let, tak čs. důstojníkům, kteří kritizovali, že není absolvent Vojenské akademie. Vše se vyřešilo tím, že Smik na vlastní žádost odešel k britské peruti. Proto 15. ledna nastoupil k 131. peruti ve Skotsku. Setkal se zde se dvěma Čechy – Tomášem Krumlem a Jaroslavem Hladěm. Dne 2. března byli všichni tři přeloženi k 122. peruti do Hornchurchu. Ta byla vyzbrojena novými a výkonnými Spitfiry F Mk.IX a jejím hlavním úkolem byl doprovod bombardérů na cíle v severní Francii, Belgii a Nizozemí.

Že je talentovaným stíhačem, prokázal již jedenáct dní po příchodu k nové peruti. Během doprovodu bombardérů došlo k souboji

s německými stíhači a Smik ohlásil pravděpodobný sestřel Bf 109G. Dne 18. května 1943 byli Smik s Hladěm přeloženi ke 222. peruti. U ní Smik prožil své nejúspěšnější období. Když 18. října 1943 odcházel na zasloužený odpočinek, měl za sebou 176 bojových letů a na kontě 7 samostatných sestřelů a jeden společný. Další dva stroje sestřelil pravděpodobně a tři poškodil. Stal se tak nejúspěšnějším čs. stíhačem roku 1943 a obdržel celkem pět Čs. válečných křížů 1939. Britové mu udělili Záslužný letecký kříž (DFC).

Po odpočinku zahájil Smik 15. března 1944 druhý operační turnus. Byl poslán k 310. čs. stíhací peruti. Jeho čs. spolubojovníci ho tentokrát přijali s plným respektem. Čs. stíhací

Supermarine Spitfire F Mk.IXC

Smik u kokpitu svého Spitfiru Mk.IX od 310. perutě během vyloďení v Normandii

Smik u svého Spitfiru Mk.IX (MH423/ZD-K) od 222. perutě

Smik jako velitel letky B 312. perutě před svým osobním Spitfírem Mk.IX (ML296/DU-N)

křídlo se tehdy podílelo na přípravě vyloďení, ke kterému došlo 6. června v Normandii. Smik během jeho podpory získal další dva sestřely. Dnem 3. července bylo čs. křídlo vyňato ze svazku taktického letectva a podřízeno obraně Británie. V té době začaly útoky letounových pum V-1 na britská města. Smik tři sestřelil 8. července.

Dne 11. července 1944 doznaly jeho schopnosti dalšího ocenění. Stal se totiž velitelem letky B u 312. čs. perutě, jejíž operační náplní byly doprovody britských bombardérů nad Německo a hloubkové útoky Ranger proti dopravě. Velký úspěch si připsal 25. srpna, když jeho roj u letiště Steenwijk zničil cisternový vlak, který exploze rozmetala, i dvě vedle stojící soupravy.

V neděli 3. září byl během útoku na letiště Gilze-Rijen zasažen flakem a musel nouzově přistát. Dokázal se ale spojit s členy nizozemského odboje a ti ho pak po sedm týdnů ukrývali. Dne 23. října se vydal na cestu k německým liniím a 29. října byl již zpět v Anglii.

Pro své vynikající velitelské schopnosti byl Smik 13. listopadu postaven do čela britské 127. perutě, která měla základnu

na letišti B-60 v Belgii. Perutě se podílela na podpoře britských jednotek, doprovodu bombardérů a útočila na německou dopravu. Výzbroj tvořily Spitfiry LF Mk.XVII. Útoky na pozemní cíle byly velmi riskantní a perutě, které je podnikaly, měly největší ztráty. Dne 28. listopadu 1944 si smrt našla i Otto Smika. Piloti nenarazili na žádný dopravní prostředek a Smik se rozhodl pro útok na nádraží ve Zwolle, o kterém však bylo všeobecně známo, že je velmi silně chráněno flakem. Ten ho opět zasáhl, ale tentokrát havárii svého stroje nepřežil.

Během útoku byl sestřelen ještě druhý Spitfire, který pilotoval Belgičan Henri L. J. Taymans. Jeden letoun havaroval na farmě Blooksteeg poblíž Zwolle, druhý dopadl do vodního příkopu u železničního náspu trati Kampen – Zwolle. Během odklizení trosky a v poválečných letech došlo k záměně padlých pilotů a k objasnění došlo až roku 1965. Smik byl převezen na kanadský válečný hřbitov v Adegem East. V roce 1994 byly jeho ostatky exhumovány a převezeny do Bratislavy a uloženy v Slávičím údolí. V témže roce byl povýšen na generálmajora in memoriam. ■

Spitfire Mk.XVI 127. perutě (RR257/9N-Y) v péči mechaniků na polním letišti B-60 v Belgii, podzim 1944

Sto let od narození Jozefa Serafína

text br. Petr Tolar

foto ses. Marta Svobodová-Serafínová

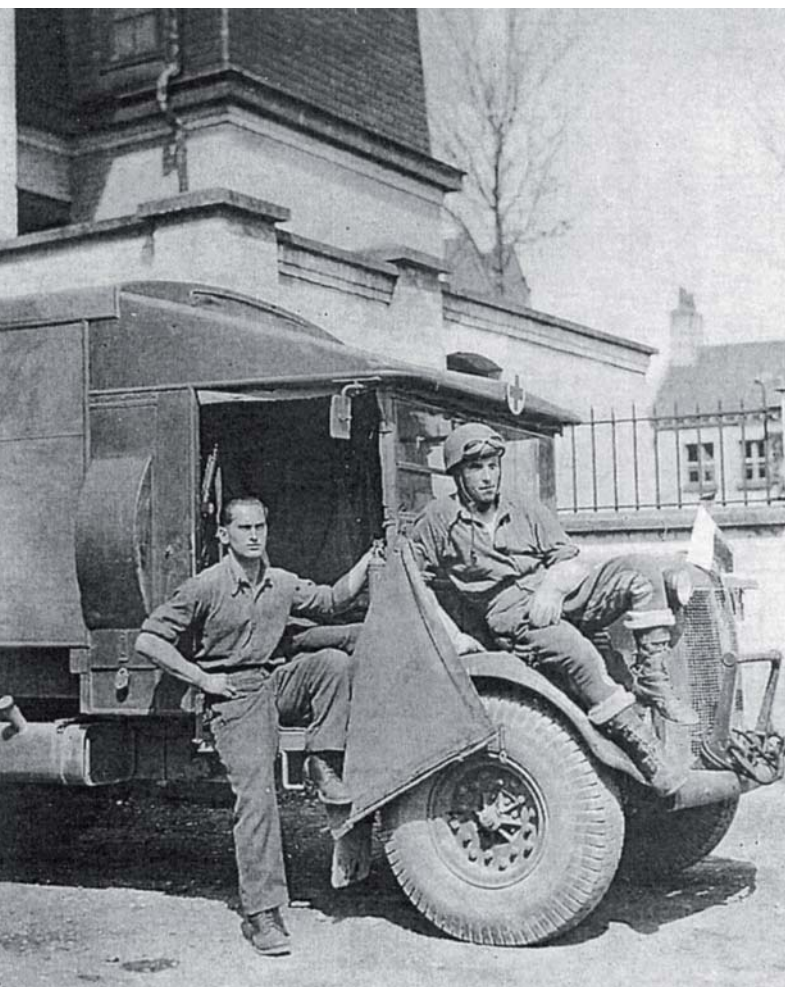
Třetího února jsme si připomněli sto let od narození (česko)slovenského rytíře Řádu Čestné legie, válečného veterána a významného činovníka Československé obce legionářské Jozefa Serafína. Řada současných členů legionářské Obce jej má jistě v paměti, ať již ze vzpomínkových akcí, setkání válečných veteránů či z jednání orgánů ČsOL, na kterých prosazoval omlazení členské základny o novodobé válečné veterány a sympatizanty. Přibližme si alespoň v několika řádcích bohatou životní cestu bratra Serafína.

Jozef Serafín se narodil 3. února 1922 v malé východoslovenské vesničce Kamenná Poruba, v okrese Vranov nad Topľou, jako prvorozený syn Marie a Michala Serafínových. Celkově měli děti čtyři. Chudé dětství prožíval Jozef nejčastěji čtením knih, které jediné jej mohly seznámit s dalekými kraji. Vše změnila druhá světová válka.

V říjnu 1942 byl ve dvaceti letech odveden do armády fašistické Slovenské republiky, která bojovala po boku německé branné moci na východní frontě druhé světové války proti

Jozef Serafín

Svobodník Jozef Serafín, s jednou nohou na stupátku, u své polní ambulance Austin K2/Y Československé samostatné obrněné brigády u Dunkerque

Dvacetiletý Jozef Serafín jako voják slovenské armády

Sovětskému svazu. On sám byl, byť s odpozem, od března 1943 nasazen se záložní divizí na území Běloruska. Později byl převelen ke strážní službě v Itálii, kde jen se štěstím přežil letecké bombardování. Díky pomoci italských partyzánů se mu podařilo přeběhnout k „nepříteli“ a nechat se dobrovolně zajmout americkou armádou. Jako válečný zajatec byl odtransportován do Spojeného

království, do anglického města Southampton. Zde se přihlásil do československé zahraniční armády a 23. září 1944 byl odveden. Začal tak novou etapu svého života – stal se příslušníkem Československé samostatné obrněné brigády pod velením brigádního generála Aloise Lišky. Po invazi západních Spojenců do Normandie byla československá brigáda odeslána do Francie, kde jí byl svěřen nelehký úkol – obklíčení početnější německé posádky severofrancouzského přístavu Dunkerque. Od října 1944 do května 1945 se Čechoslováci účastnili bojů na této „zapomenuté“ frontě. Mezi nimi i Jozef

Skupina válečných veteránů, členů Československé obce legionářské, jako oficiální hosté Dne pozemního vojska BAHNA v roce 2000. Jozef Serafín s černým tankistickým baretem. (sbírka ČsOL)

Prezident České republiky Václav Klaus gratuluje válečnému veteránovi Jozefu Serafínovi k udělení francouzského Řádu Čestné legie V. třídy (rytíř)

Serafín. Po německé kapitulaci 9. května 1945 se celá Československá samostatná obrněná brigáda přemístila do západních Čech ke strážní službě na tzv. demarkační linii. Jiří Serafín, Jozefův syn, vzpomínal: „Otec mi vyprávěl, že se každý den na frontě modlil k Bohu, neboť je věřícím řecko-katolíkem davidovské farnosti, za přežití a šťastný návrat do vlasti. Když se tak stalo, došel v létě 1945 poděkovat na pouť do Domažlic. Večer byla lidová veselice. Tam poznal jednadvacetileté děvče z Prahy – mou matku.“

V roce 1946 ukončil Jozef Serafín vojenskou službu a oženil se s Martou Márovou. Manželé se usadili v Litvínově, kde Jozef pracoval jako řidič autobusu, později jako dispečer provozu. Během 50. let 20. století, v době pronásledování západních vojáků a představitelů církví vládnoucím komunistickým režimem, poskytl azyl několika osobnostem řeckokatolické a římskokatolické církve. Patřil mezi ně například blahoslavený biskup Vasil' Hopko. V nelehkých časech si byli manželé Serafínovi vzájemnou oporou. Společně vychovali pět dětí.

Major ve výslužbě Jozef Serafín ve vojenském stejnokroji

Po sametové revoluci se situace někdejších příslušníků druhého zahraničního odboje zlepšila a stát jim začal projevovat patřičný vděk. Jozef Serafín byl povýšen do hodnosti majora ve výslužbě a po obnově Československé obce legionářské vstoupil do jejích řad. Zde byl velice aktivní, podílel se na organizaci řady akcí, včetně zahraničních výprav členů ČsOL na místa bojů prvního a druhého odboje ve Francii. V pozdním věku se odstěhoval do Prahy, do Velké Chuchle, kde působil jako předseda Jednoty ČsOL Praha 5. V rámci ČsOL patřil mezi zastávce rozšíření členské základny o sympatizanty a novodobé válečné veterány, pokračovatele legionářských myšlenek. Zasloužil se také o založení Jednoty ČsOL v Rokycanech.

U příležitosti 60. výročí invaze do Normandie byl vyznamenán Řádem Čestné legie V. třídy v hodnosti rytíře. O dva roky později mu bylo uděleno vůbec první české občanství rodné obce Kamenná Poruba. Ocenění přijímal od představitelů České i Slovenské republiky, Francie, Velké Británie a Spojených států amerických. Major ve výslužbě Jozef Serafín zemřel po těžké nemoci 11. září 2006. Poslední rozloučení proběhlo o čtyři dny později v chrámu sv. Jana Nepomuckého ve Velké Chuchli. Žádušní mši vedl řeckokatolický kněz Juraj Bujňák, kterému Jozef Serafín – vzor zbožnosti, skromnosti a obětavosti – pomáhal v době pronásledování v 50. letech. Rodná obec mu v roce 2015 odhalila pamětní tabuli.

Na Josefa Serafína nezapomínají v jeho rodném kraji ani po sto letech. Martin Hajník z Matice slovenské, rovněž člen Jednoty ČsOL Slovensko, nás v únoru informoval o fotbalovém memoriálu, který se uskutečnil v Kamenné Porubě právě na památku stého výročí narození Jozefa Serafína. Vítězi turnaje, na jehož organizaci se podílel i Jozefův bratr Bartolomej, a ve kterém se proti postavilo několik družstev mladých členů Matice slovenské i fotbalových vysloužilců, se stali hráči domácího týmu. Bratr Hajník pochází ze stejné obce, jako Jozef Serafín, a jak uvádí ve svých člancích: „Som hrdý, že sa v Kamennej Porube narodila osobnosť tak silne národne a kresťansky citiaca.“ ■

Slavnostní odhalení pamětní tabule Jozefa Serafína v rodné obci Kamenná Poruba

Měl čest být mezi prvními

text br. Petr Švanda
foto autor a VÚA Praha

Hrdina našeho příběhu přišel na tento svět 15. února 1896 v židovské rodině rolníka Josefa Winternitze (1856–1936) a jeho manželky Františky, roz. Lüftschitzové (1866–1897). V Poučníku (čp. 3), historicky doloženém (1263) před stavbou královského hradu Karlštejna, k němuž od 14. století příslušel (1952 spojen s Budňany, od 2007 městys Karlštejn).

Osud malému Františkovi nedopřál poznat matku, zemřela již 18 měsíců po porodu. Mládí prožil na otcově statku. Od roku 1902 navštěvoval dvoutřídní obecnou školu v sousedních Budňanech, ve školní docházce pokračoval v Berouně. Studoval na Německé nižší reálce v Karlíně (do 1921 samostatné město) a na Královské české střední hospodářské škole v Chrudimi. Po maturitě nastoupil v létě 1914 praxi na panství vídeňské rodiny Schöllerů ve Vrdech, Bučících a Výčapech u Čáslavi. Do jeho života vzápětí dramaticky zasáhl, stejně jako do života jeho vrstevníků válečný konflikt, jenž se postupně rozrostl do globálních rozměrů.

Před vojenskou odvodní komisí předstoupil krátce po dosažení 19 let na Okresním doplňovacím velitelství v Čáslavi. Uznali ho „tauglich ohne Gebrechen“ a 15. dubna 1915 prezentovali jako jednoročního dobrovolníka v císařském a královském Pěším pluku č. 88, dislokovaném v pražských Černínských kasárnách. Na dejvickém cvičišti se podrobil sedmitýdennímu pěšímu výcviku. 7. 6. pluk přemístili do uherského Szolnoku. Dne 10. června odeslali Františka k bosensko-hercegovinskému Pěšímu pluku č. 4 do Rábu (maď. Győr) a 31. srpna zařadili do školy pro záložní důstojníky v Dorogu u Ostřihomu (maď. Estergom), kterou jeho pluk neměl. Nechuť ke službě v armádě, jakož i k absolvování školy, se po třech týdnech staly důvodem vyloučení z ní (s několika dalšími Čechy) a k návratu do Rábu. Následoval exemplární trest, zařazení do XV. pochodového praporu (tzv. maršbatalionu) pluku, který odešel 2. října na východní (ruskou) frontu. Asi po týdnů jízdy vlakem dorazila jednotka do města Vladimír ve Volyňské gubernii (dnes Volodymyr-Volynskyy, Ukrajina), kde zůstala delší dobu v záloze. Svobodníka Winternitze tam pověřili správou opuštěného velkostatku.

Před plánovanou (od 10. dubna 1916) rakousko-uherskou ofenzívou v Tridentsku (odložena na 15. května) přesunuli Winternitzův pluk na jihozápadní (italskou) frontu. Během italského útoku v noci ze 4. na 5. května padl (lehce raněn) na Monte Rombon v Julských Alpách do zajetí. Prošel soustředovacím táborem v Udine, 21. května ho poslali do zajateckého tábora v Padule, v lednu 1917 přeložili do tábora v Santa Maria Capua Vetere, odkud se v červenci vrátil do Paduly. Patřil mezi první zajatce české národnosti (své češství nikdy nepopřel) židovského původu, kteří se přihlásili do Čs. dobrovolnického sboru. Mohli však vstupovat jen do pracovních praporů, jichž se na jaře 1918 zformovalo osm (I.–VIII.). Se III. praporem odešel 17. března do Goita v Lombardii. Nepříznivé postavení a neadekvátní zařazení zajatých Čechů a Slováků se radikálně změnilo až po 21. dubnu, kdy se plk. M. R. Štefánikovi podařilo uzavřít smlouvu o zřízení samostatné čs. armády v Itálii. Již 23. dubna vznikla Čs. divize (3. června dostala pořadové číslo 6). Ze III. pracovního praporu se 26. dubna ve Folignu vytvořily I. a III. prapor 3. čs. střeleckého pluku (3. června

F. Winternitz v novém typu stejnokroje italských legií (1919)

přecíslovan na 33. pluk). Winternitze zařadili do 3. roty I. praporu.

Po zahájení rakousko-uherské ofenzívy na řece Piavě (15. června) I. prapor nasadili na frontě u Zensonu. Po úspěšných útocích 17. a 19. června dosáhl pravého břehu Piavy. Za projevenou odvahu Winternitze 15. července vyznamenali a povýšili na strážmistra. Absolvoval minometný kurz a stal se velitelem minometného oddílu I. praporu. K mateřskému pluku v oblasti horského pásma Monte Baldo se prapor vrátil 9. srpna. V polovině srpna obsadil první linii v prostoru Doss Spirano a některé jeho jednotky se proslavily v boji o kótu Doss Alto. Podepsáním příměří mezi mocnostmi Dohody a Rakousko-Uherskem 3. listopadu ve Villa Giusti u Padovy skončilo pro rozpadávající se mocnářství následující den v 15.00 hod. nepřátelství na západní a italské frontě.

Na konci prosince 1918 se 33. pluk přepravil po železnici z Itálie do Českých Budějovic. Winternitz se s ním záhy zapojil do bojů na Slovensku. Zúčastnil se obsazení Bratislavy (2. ledna 1919). Po jmenování praporčíkem 1. dubna (s platností 22. listopadu 1919 hodnost přejmenována na podporučík) ho přeložili k 39. čs. střeleckému pluku „Výzvednému“ a ustanovili velitelem čtyř 5. roty II. praporu dislokovaného v Nových Zámčích, později v Komárně. Tam se čs. posádce

1. května podařilo potlačit pokus maďarských bolševiků o zákeřné přepadení města (součástí jejich plánu vyvolat vzpuru a levicové puče na území ČSR a Rakouska).

Po vypuknutí válečného konfliktu s Maďarskou republikou rad a obsazení Nových Zámků 1. června její Rudou armádou pověřili 5. rotu (velitel Rudolf Vyčítal) II. praporu 39. pluku (velitel Jiří Jelínek) úlohou spojit se s čs. jednotkami u Parkanu (od 1948 Štúrovo). Pod silicím čs. tlakem Maďaři 7. června Nové Zámky vyklidili, ale několik obcí východně od města dále ovládali. V osudný pátek, 13. června 1919, se pokusili zaútočit z Velkého Ludince (maď. Nagyólved, od 1920 Velké Ludince) na čs. jednotky v Perbetě (od 1948 Pribeta). Na jejich odrazení vyčlenili Vyčítalovu rotu. Winternitz obdržel rozkaz zjistit přítomnost nepřátel ve vsi Čúz (od 1948 Dubník), do níž 5. rota bez problémů vstoupila. K večeru se však skupině asi 70 alkoholem posílených bolševiků podařilo do ní vniknout (ze směru od Jásové, maď. Jászfalu). Zahnali čs. zájštovaci hlídku a ukryli se v některých domech. S cílem jejich vytlačení uskutečnila Winternitzova četa obchvat levé strany vsi. Tím se dostala Maďarům do boku a ti začali po její střelbě v panice utíkat. Winternitz s několika vojáky se pustil do pronásledování, během něhož ho zasáhl nepřátelský projektil do levé strany krku. Zemřel na místě.

Na přání Winternitzovy rodiny převezli jeho tělesné pozůstatky do Prahy a 17. června 1919 s vojenskými poctami pohřbili na Novém židovském hřbitově na Olšanech (hřbitovní pole č. 6, patnáctý hrob v osmé řadě). Černý žulový

František Winternitz (Fotodům Novák Praha, 1919)

náhrobek s legionářskými symboly (sochař Josef Palouš a architekt Alois Mezera) označuje místo, kde věrný syn své mladé vlasti sní svůj věčný sen. Roku 1919 ho vyznamenali Čs. válečným křížem (č. diplomu 4121). Dne 3. června 1934 mu na rodném domě v Poučnicku gen. v. v. Jan Rambousek z pověření ministra národní obrany Bohumíra Bradáče slavnostně odhalil pamětní desku (1939 odstraněna nacisty, po 1945 neobnovena).

Životním krédem F. Winternitze bylo čelit bezpráví a bránit křivdě. V jeho chování a rozhodnutích mu nikdy nepřekáželo náboženské přesvědčení, přesto ho však nebral povrchně. Neskrýval obdiv k husitské revoluci, podobně jako k povstání Makabejců z doby římského útlaku Židů. Jeho činy i jméno by nikdy neměly upadnout do zapomnění.

Podle zápisu v knize protokolů obce Poučnick z roku 1919 jeden z jeho přátel na Winternitzovu počest složil báseň:

*Čtyři léta bez váhání
pro vlast bil se, bojoval,
pátým jarem znenadáni
v chladnou zem jej osud sklál.*

*V rušné dálné cizí kraje
vítězně svůj prapor nes,
a ve vlasti, u Dunaje,
zákeřnou sklán ranou, kles.*

Winternitzův hrob na Novém židovském hřbitově na pražských Olšanech

Kanadský legionář Karel Pletka

br. Jan Hadr

Příběh českých dobrovolníků bojujících v první světové válce v kanadské armádě.

Píše se 2. květen 1917. Kanadským Winnipegem, hlavním městem provincie Manitoba, pochodují doprovázeni plukovní kapelou příslušníci 223rd Battalion (Canadian Scandinavians) C.E.F. V řadách roty „C“ praporu pochoduje ulicemi města pod národní zástavou i osmdesát Čechů. Pochodují vstříc zkoušce, kterou světu přichystala Velká válka. Jedním z těchto mužů je jihočeský rodák Karel Pletka. Toto je příběh muže, který se v necelých pětadvaceti letech rozhodl vstupem do kanadské armády splnit svoji povinnost k rodné zemi a svému národu a jeho přirozenému právu na sebeurčení a zároveň vzpomínkou na jeho druhy – kanadské legionáře, jak sami sebe hrdě nazývali. Jejich činy by neměly být naší historií nikdy zapomenuty.

Karel Pletka se narodil 3. září 1891 v Albrechticích nad Vltavou č.p. 93 v okrese Týn nad Vltavou. Byl nejmladším ze sedmi dětí. Tři starší bratři jezdili za prací do Německa, sestra Cecilie žila ve Spojených státech. Karel následoval své bratry a za prací do Německa jezdil až do roku 1914, celkem pět let. Pracoval na železnici jako strojník. Dne 17. března 1914 Karel prošel v Českých Budějovicích odvodem do C.K. armády. Službu mocnářství však již nenastoupil, neboť 1. dubna 1914 odjel z Temelína do Německa. Tentokrát však neodjel za prací jako vždy, jeho cílem byla Amerika. Po patnácti dnech plavby poprvé uviděl New York. Psal se měsíc květen. Jeho další cesta vedla do Chicaga, kde žila početná česká emigrantská komunita. Zázemí našel u bratrů Jana a Františka a již zmíněné sestry Cecilie Dvořákové. Práci dostal u chicagské firmy McCormick. Záhy se také zapojil do krajanského spolkového života, když vstoupil do Sokolské jednoty v Town of Lake.

V červenci roku 1914 vypukla Velká válka. V krajanské komunitě se brzy začaly ozývat hlasy podporující Masarykovy snahy o národní samostatnost. Jednou z významných organizací bylo České národní sdružení¹, které výrazně Masarykovy snahy podporovalo. Na jedné ze schůzí, které se v roce 1916 zúčastnil i Karel Pletka, byli všichni Češi vyzváni ke vstupu do spojeneckých armád. USA tehdy ještě nebyly ve válce s trojspolkem, jednou z možností byl tedy vstup do francouzské cizinecké legie, kam také řada českých dobrovolníků odešla, nebo do armády britské². Karel zvolil další možnost a to vstup do kanadské armády, která se k náboru dobrovolníků z cizích zemí stavěla poměrně liberálně a zároveň podporovala v jisté míře i národního ducha v jednotkách tvořených skupinami cizozemců.

Dne 3. srpna 1916 se z dvanácti, k výzvě se přihlásivších dobrovolníků, sešli k cestě do Kanady pouze tři – Karel Pletka, Albert Linhart a Kamil Drahoňovský. Noc strávili ve Winnipegu, kde si obstarali nocleh. Následujícího dne se již odpočatí přihlásili k odvodu do kanadské armády a absolvovali zde lékařskou prohlídku. Karel byl uznán s verdiktem „fit for service“ a zároveň odveden jako příslušník Canadian Expeditionary Force (CEF). Zavázal se sloužit po dobu války Velké Británie proti Německu³. Byl zařazen k 223rd Battalion (Canadian Scandinavians) CEF⁴, kde mu bylo přiděleno plukovní identifikační číslo 294613. Prapor byl formován v Potage la Prairie, malém městečku západně od Winnipegu. 223rd Bn. CEF byl jednotkou složenou z dobrovolníků původem jak z Kanady, tak i celé řady dalších zemí. Byly zde skupiny Angličanů, Skotů, Irů, Rusů, občanů USA, Dánů, Norů, Švédů, Finů a Islandanů, ale i jednotlivci z Belgie,

Karel Pletka v kanadském stejnokroji (Pattern 1903 Service Dress Uniform). Na pokrývce hlavy je odznak 107th Pioneer Battalion C.E.F., na límci blůzy pak označení stejného praporu v límcovém provedení. Bandalír kanadského vzoru pro jezdeckto a ostruhy jsou zřejmě studiovým doplňkem. Datováno dnem 14. srpna 1918. (archiv autora)

Haliče, Polska, Rumunska, Srbska a Černé Hory. Vzhledem k tomu, že Skandinávci tvořili nejpočetnější skupinu v celém praporu, byla jednotka oficiálně pokřtěna na „Canadian Scandinavians“. A nesmíme zapomenout na osmdesát dobrovolníků původem z Čech a Moravy. I tak však neměl prapor plné válečné počty⁵ a nikdy jich ani nedosáhl. Velícím důstojníkem byl ustanoven major Hannes Marino Hannesson,

původem z Islandu, po válce významný kanadský politik⁶. Čeští dobrovolníci byli zařazeni do roty „C“ a ihned započali s výcvikem. Dne 7. listopadu 1916 byl Karel Pletka povýšen na svobodníka (lance/corporal) a 1. února 1917 na desátníka (corporal). Výcvik byl organizován tak, že v Kanadě dobrovolníci prodělali základní část (pořadový a základní pěchotní výcvik), zdokonalovací a specializační část, přesněji základní ženijní přípravu, pak absolvovali na bázi v Anglii, kde se jim těsně před nasazením na frontě dostalo zkušeností přímo od frontových bojovníků. Po osmi měsících byl základní výcvik praporu u konce.

Koncem dubna navštívila české dobrovolníky 223rd Bn. CEF delegace Českého národního sdružení, která jim před odchodem do pole předala prapor v národních barvách a jménem krajských spolků v Americe se s nimi rozloučila. Major Henneson přečetl před celým nastoupeným praporem dopis prezidenta Českého národního sdružení Dr. Fishera, poté již česky k dobrovolníkům promluvil Josef Tvrzický. Ministr kanadských milicí a obrany sir Sam Hughes, který zde provedl inspekci jednotek, prohlásil, že ze všech zahraničních dobrovolníků byli Češi nejlepší.

Z Winnipegu vedla cesta jednotky vlakem do hlavního města Ottawy a odtud druhého dne do přístavu Halifax v Novém Skotsku na atlantickém pobřeží. Zde se vlastně vojáci poprvé setkali s válkou na vlastní oči. Část přístavu byla 6. prosince 1917 zničena obrovským výbuchem po srážce francouzské muniční lodi S.S. Mont Blanc s belgickou pobřežní lodí Imo. Výbuch zničil velkou část města a zabil asi 2 000 jeho obyvatel. Prapor, jehož početní stav nyní činil 17 důstojníků a 507 poddůstojníků a příslušníků mužstva⁷ se nalodil na zaoceánský parník S.S. Justicia. V přístavu loď kotvila ještě následující tři dny, nežli se k ní připojil zbytek konvoje, který celkem čítal 3 dopravní lodě plné vojáků a tři křižníky jako ochranu konvoje. 6. května 1917 konvoj konečně vyplul. „Justicia“ měla štěstí, vyhnula se německým ponorkám a po osmidenní plavbě, dne 14. května šťastně přistála v anglickém Liverpoolu.

Hned následujícího dne, 15. května 1917, vlastně končí historie 223rd Bn. Canadian Scandinavians“ CEF. Byl rozpuštěn

Karel Pletka v polním stejnokroji. Jedná se o stejnokroj britského vzoru (1902 Pattern Service Dress Uniform v modifikaci 1907). Polní ústroj tvoří plátěná výstroj (1907 Pattern Web Equipment), plynová maska britského vzoru (Small Box Respirator), přilba britského vzoru (Helmet, Steel, Mark I). Na blůze je dobře patrné označení 1st Canadian Division (červený obdélník). Výzbroj Karla Pletky sestávala z pušky Lee Enfield No. 1 Mk. III a bodáku Pattern 1907 Bayonet. Fotografie je dobově kolorovaná. (Foto laskavě poskytnuté ze sbírek městského muzea v Týně nad Vltavou.)

Fotografie českých dobrovolníků pořízená při příležitosti návštěvy zástupců Českého národního sdružení. Karel Pletka sedí v druhé řadě zcela vlevo s hodnostním označením Corporal (desátník). Vojáci jsou ustrojeni ve stejnokrojích kanadského vzoru. Uprostřed ve druhé řadě sedí důstojníci praporu. Nad nimi červenobílý prapor, který jim předali zástupci krajského sdružení. Vojáci obdrželi i pamětní papírky s heraldickými znaky Království českého a nápisem Pro vlast. Exemplář se dochoval ve sbírkách VHÚ Praha. (archiv autora)

a jeho příslušníci byli přeřazeni k 11th Reserve Bn. CEF. Tento rezervní prapor byl součástí Canadian Military School v Shorncliffe, hrabství Kent. Karlovi byla v rámci reorganizace 28. května 1917 snížena hodnost na vojína třídy A (Private A Class). 11. října byl odeslán k 18th Reserve Bn. CEF v Dibgate. Zde prodělával další, nyní již základní ženijní výcvik. Počínaje 30. listopadem 1917, kdy se vylodil ve Francii, je administrativně veden u 107th (Pioneer) Bn. C.E.⁸ Před odchodem na frontu prošel ještě Canadian Corps Reinforcement Depot a 22. prosince nastoupil službu v poli. Svým způsobem měl štěstí, že se jeho nástup k jednotce v poli tolik oddaloval, neboť někteří z Čechů, kteří prapor doplnili již 3. října a následně také 3. listopadu, byli v předcházejících bojích zraněni a 12. listopadu 1917 padl v boji rodák z moravských Žadovic vojín Dominik Náplava⁹.

V jednom z dopisů příteli Rudolfu Vackovi ze sokolské jednoty v Town of Lake Karel Pletka píše:

„Kdesi ve Francii, dne 2. dubna 1918. Předem Ti s díkem oznamuji, že jsem obdržel zaslané mně cigarety, které přišly právě včas, když již jsem se zoufale ohlížel po nějakém kouření. Jsme teď v místě, kde ničeho není, ani civilního obyvatelstva, ani vojenských úřadů, ani jakých zásobáren. Je to zde moc „horké“. Teď na nás dolehla válka plnou tíží, jako nikdy dosud. Se životními potřebami jsme zde velice zkrátka, a proto mně byl Tvůj dar velevítaný.“

Velikonoce jsem měl takové, že mně po celý život z paměti nevyjdou. Nejdříve dvanáctimílový pochod a potom 6 hodin práce v zákopu. To byla naše velikonoční vajíčka.

Počasí jest zde obstojné. Tři dny pršky a pak střídavo. Právě přišel do mé sklepní rezidence bratr Pavelka, který právě vykonal generální prohlídku své košile. Na otázku, jak přehlídka dopadla, odvětil rozsmárně: „Zabil jsem pět velkých a těch malých je tam jako hromů“ Jak vidíš, nechybí nám ani na takovémto „potěšení“. Není se ovšem co divit, neboť časem se stane, že musíme strávit bez převléknutí až 5 týdnů v jednom prádle a někdy několik dní na nás vůbec ani neuschne. Tj. vše, co bych pro dnešek Ti mohl psát. Tvůj Karel Pletka.“

Dne 2. května 1918 byl Karel Pletka dočasně zařazen k 1st Canadian Divisional Employment Company a setrval u této jednotky do 11. května, kdy byl zařazen k 1st Tramway Company Canadian Engineers¹⁰. O jeho zařazení k této jednotce možná rozhodla i jeho původní profese strojníka na dráze.

O sedmáct dní později Karla opustilo štěstí, které jej doposud provázelo. Jeho jednotka v noci z 27. na 28. května 1918 pokládala kolejovou trať miniželeznice u Lievin v prostoru Loos. Ve tři hodiny ráno vybuchl nedaleko granát s hořčičným plynem¹¹. O půl hodiny později se začaly projevovat první příznaky zasažení plynem – pálení v očích, intolerance na bytí i sebemenší světlo, zarudlost kůže, vysoké horečky. Následoval transport do britské 627th Field Ambulance,

Čepicové odznaky, od shora:
223rd Overseas Battalion
„Canadian Scandinavians“ C.E.F.,
11th Reserve Battalion C.E.F.,
107th Overseas Pioneer
Battalion „Timber Wolf“ C.E.F.,
pod ním límcové označení
stejněho praporu.

o den později do 1st Casualty Clearing Station a hospitalizace v 7th Canadian General Hospital v Etaples. Další léčení pak Karel Pletka prodělal v City of London Military Hospital v Clapton, Woodcote Park Military Convalescent Hospital, Epsom a Granville Canadian Special Hospital, Buxton z níž byl propuštěn až 27. září 1918.

Mezitím byl 30. května rozpuštěn 107th (Pioneer) Battalion C.E. a jeho mužstvo vtěleno do nově vzniklých ženijních praporů (1st, 2nd, 3rd Battalion C.E.). Karel Pletka již ke své nové jednotce, jíž byl právě 1st Battalion C.E. do pole nenastoupil.

Konec velké války jej zastihl stále ještě v rekonvalescenci na základně 3rd Canadian Command Depot v Seaford v Anglii. Karel na to vzpomíná: „Jedenáctého listopadu v jedenáct hodin dopoledne byla válka oficiálně ukončena. Na základně v Seafordu lodě houkali, lidé křičeli a skákali. Byl to zážitek nezapomenutelný po celý život. Od té doby každým rokem stojím v jedenáct hodin v pozoru a hledím na východ...“

Dne 20. prosince 1918 se Karel Pletka naložil na loď H.M.S. Carmania¹² a po desetidenní plavbě přistál v Halifaxu. Na lodi tak strávil poslední Vánoce v uniformě.

Dne 31. ledna 1919, ještě ne zcela doléčen, byl na vlastní žádost propuštěn z kanadské armády. Opět vzpomíná: „Téměř obden mě stále ještě kontrolovali vojenští lékaři, nebyl jsem zcela zdrav. Mé zranění zanechalo vážné následky. Já jsem nedbal na lékařské rady, neměl jsem ponětí, jak vážné mé zranění bylo. Chtěl jsem do civilu. A tak mi lékaři doporučili odstěhovat se do krajiny s mírným podnebím, doporučovali mi kalifornii. Nedoporučovali mi pracovat v uzavřeném prostředí, jako strojník, jak jsem byl zapsán ze své předchozí práce v Německu. Dostal jsem lístek a zpětně mzdu po čas doby na frontě, což dělalo 1 dolar 36 centů. Když jsem byl konečně propuštěn, sedl jsem ve Winnipegu na vlak a jel skrze Albertu do britské Kolumbie. Tady jsem se naložil na loď Princess Charlotte a jel jsem do státu Washington do Sietlu a odtud vlakem do Portlandu a odtud do Kalifornie.“

Tak končí válečná anabáze Karla Pletky, rodáka z Albrechtic nad Vltavou. Následky válečného zranění si však ponese celý život.

Dne 12. února 1934 mu byl Kancelář Čs. legií při MNO v Praze přiznán statut legionáře. Byl dvakrát dekorován spojeneckou Medailí za vítězství a Československou revoluční medailí. Rodnou vlast navštívil v roce 1984.¹³ Stáří pak prožil v domově pro seniory v Grant Pass ve státě Oregon.

Není lehké dohledat a zdokumentovat všechny osudy českých vojáků, kteří v době Velké války bojovali v řadách spojeneckých armád. Příběh Karla Pletky je jedním z mnoha, přesto však dokumentuje podobné příběhy mužů, kteří se rozhodli svým úsilím a mnohdy i obětí přispět ke vzniku samostatného československého státu v řadách armády kanadské. Věnujme jim proto svoji vzpomínku! ■

POZNÁMKY

- 1 Spolek českých vystěhovalců v USA, založený roku 1914 v Chicagu. Finančně podporoval Masarykův zahraniční odboj a organizoval v Americe propagandu proti Trojspolku. V roce 1915 uzavřel se Slovenskou ligou Clevelandskou dohodu o společném boji za samostatný československý stát.
- 2 V řadách pluků britské armády bojovala řada rodilých Čechů. Britové neumožnili vznik českých národních jednotek, jako tomu bylo ve Francii nebo Rusku. Je velmi obtížné dnes všechny tyto muže v archivech dohledat. Ve své evidenci jich v současné době autor vede 34. Jedenáct z nich v bojích Velké války položilo své životy.
- 3 Text závazku zní doslova: „Slavnostně prohlašuji, že výše jsou uvedeny odpovědi na mně výše položené otázky a že tyto odpovědi jsou pravdivé. Jsem ochoten splnit závazky, které jsem nyní učinil, jsem připraven a souhlasím sloužit v Kanadských expedičních silách a jsem také připraven k jakékoliv službě v těchto silách po dobu jednoho roku, nebo během války nyní existující mezi Velkou Británií a Německem a to i pokud by tato válka měla trvat déle než jeden rok a dále po dobu šesti měsíců po skončení této války za předpokladu, že Jeho Veličenstvo by tak dlouho požadovalo mé služby, pokud bych nebyl do té doby řádně propuštěn.“
- 4 V textu jsou použity původní anglické názvy jednotek, neboť překlad těchto názvů by díky problematickému překladu anglosaské vojenské terminologie ne vždy odpovídal názvům jednotek podle českých zvyklostí.
- 5 Válečné počty kanadského pěšího praporu byly stanoveny na 1.000 mužů. Love, D. W. 1999. „A Call to Arms“ The Organization and Administration of Canada's Military in World War One. Bunker to Bunker Books, Winnipeg & Calgary, Canada.
- 6 Hannes Marino Hannesson (nar. 27. listopadu 1884) profesí právník, byl členem parlamentu za provincii Manitoba. Narodil se na Islandu, Hannessonova rodina se přistěhovala do Kanady v roce 1886 kde se usadila ve Winnipegu, provincie Manitoba. Vystudoval University of Manitoba jako právník v roce 1905 a vykonával advokacii ve Winnipegu a Selkirku. Během světové války se Hannesson připojil ke Kanadským expedičním silám a zúčastnil se bojů ve Francii. Postupně byl v roce 1916 povýšen na nadporučíka, kapitána a majora, následně podplukovníka v roce 1917. Do politiky vstoupil po válce a v roce 1925 byl zvolen do kanadské poslanecké sněmovny za konzervativce za Selkirk, kdy porazil liberála Lelanda Paysona Bancrofta. O rok později, v roce 1926, se volby opakovaly, Hannesson byl tentokrát poražen Bancroftem a vrátil se do soukromého života.
- 7 Nominal Roll of Officers, Non-Commissioned Officers and Man, 223rd Battalion Canadian Expeditionary Force, Port Halifax, N.S. Ship S.S. „Justicia“, May 3, 1917.
- 8 107th (Pioneer) Bn. C.E. byl, použijeme-li českou vojenskou terminologii, zákopnickou jednotkou. Jeho určením bylo budování okopů pro pěchotu, tunelů a postavení pro různé druhy zbraní v předních liniích. Tyto jednotky nebyly pouhými pracovními útvary, spíše se jednalo o vycvičenou pěchotu určenou k základním ženijním dovednostem v podmínkách první linie, de facto předchůdce bojových ženistů. Prapor se zúčastnil řady bojů ve Flandrech, mimo jiné i kruté bitvy u Loos a bitvy u Passchendaele. Za záchranou akci, při níž bylo v noci ze 17. na 18. srpna 1917 vojáky 107th (Pioneer) Bn. C.E. ze „země nikoho“ evakuováno mnoho zraněných příslušníků 10th Bn. CEF, obdržel prapor pochvalný dopis od velitele kanadského sboru gen. A.W. Currieho. Právě v řadách této jednotky bojovala většina Čechů z původního 223rd Bn. CEF a mnoho jich bylo v bojích zraněno. 107th (Pioneer) Bn. C.E. byl součástí 1st Canadian Division.
- 9 Dominik Náplava se narodil 11. února 1892 v moravských Žádovicích. Povoláním byl kuchař. Do kanadské armády vstoupil 7. února 1917. Padl v těžkých bojích bitvy u Passchendaele, u Potijze severovýchodně od Yper ve Flandrech v den, kdy měl být 107th (Pioneer) Bn. C.E. vystřídán v první linii britským 11th King's Liverpool (Pioneer) Bn. Jeho původní hrob v Levi, stejně jako celý hřbitov byl zcela zničen nepřátelskou dělostřeleckou palbou. Na jeho kenotafu, symbolickém náhrobku, na válečném hřbitově Tyne Cot, byl česky na žádost jeho matky vytesán epitaf: „Lehkou Ti země Belgie, chloubou matky Čechie.“
- 10 Obě jednotky byly doplňovány právě ze 107th (Pioneer) Bn. C.E. přičemž jejich příslušníci byli nadále administrativně vedeni u tohoto praporu.
- 11 Válečný deník 1st Tramway Company C.E. K tomu uvádí: „V noci z 27. na 28. května byla oblast Lievin těžce ostřelována především plynovými granáty. Trať byla na několika místech přerušena a řada našich mužů zasažena. Přesto byl veškerý náklad, s výjimkou tří vozů, doručen jednotkám. Muži hlásili příznaky otravy plynem po celý den a celkem 25 poddůstojníků a mužů bylo přijato do polní ambulance.“
- 12 H.M.S. Carmania byl zaoceánský parník patřící společnosti Cunard Lines. Po vypuknutí 1. světové války byl vyzbrojen osmi děly ráže 4,7 palců a určen pro přepravu vojáků a válečného materiálu. V září 1914 se loď utkala v pobřežních vodách Trinidadu s německým ozbrojeným parníkem Cap Trafalgar. Po urputné bitvě, kdy byla Carmania devětasedmdesátkrát zasažena a mnoho mužů posádky bylo zraněno a zabito, byl Cap Trafalgar potopen. V roce 1916 se loď zúčastnila vylodění britských sil u Gallipoli. H.M.S. Carmania ukončila svoji službu jako parník obchodního loďstva roce 1930, kdy byla vyražena.
- 13 Navštívil rodné Albrechtice nad Vltavou. Muzeum v Týně nad Vltavou s ním uspořádalo besedu, ze které je pořízen i zvukový záznam. Část vzpomínek z této besedy autorovi laskavě poskytly pracovnice muzea, stejně jako některé fotografie. Karel Pletka muzeu věnoval při své návštěvě svoji původní uniformu včetně udělených vyznamenání, výstrojní součástky, část válečné korespondence, několik fotografií a svůj zápisník.

Plukovní hudba 3. čs. stř. pluku.
Vpravo od dirigenta (se slavnostním bandalírem)
sedí nově jmenovaný kapelník František Vaněk,
Čeljabinsk, 20. června 1918.

František Vaněk, kapelník 3. čs. střeleckého pluku

text a foto br. Tomáš Drábek

Českoslovenští legionáři v Rusku měli mezi sebou v letech 1914–1920 celou řadou významných umělců. Kromě zdatných výtvarníků, literátů či herců se jednalo o velké množství hudebníků. Hudba navíc provázela československé dobrovolníky po celou válku. Již Česká družina si v září roku 1914 v Kyjevě zřídila vlastní hudební oddíl. Pod taktovkou ruského Čecha Karla Cyrila Doležala vyhrávali hudebníci České družiny např. během svěcení praporu spojeného s přísahou dobrovolníků na Sofijském náměstí v Kyjevě dne 11. října 1914. Hudba záhy poté doprovodila Českou družinu na kyjevské nádraží, odkud vojáci odcestovali do pole. Kapela České družiny však nebyla jediným hudebním tělesem. Během rozšiřování československého vojska v následujících letech docházelo při tvorbě nových útvarů k zakládání zvláštních komand (oddílů) s nejrůznějším zaměřením. Mezi nimi si každý nově vzniklý vyšší taktický celek (zpravidla pluk) zřídil i vlastní kapelu. Jelikož se muzicírování těšilo mezi vojáky

velké oblibě, hudební komandy vznikaly nanejdvů několik měsíců po založení samotného útvaru. Kromě nich navíc ve vojsku působila celá řada neoficiálních volnočasových hudebních souborů.

Každá řádná plukovní hudba byla řízena kapelníkem a jeho zástupcem, který byl zpravidla označován jako dirigent. Mezi kapelníky v československém vojsku v Rusku by bylo možné najít mnoho výrazných osobností

František Vaněk již jako kapelník
3. čs. stř. pluku

František Vaněk (vlevo) jako kapelník 11. izjumského husarského pluku, Lucká gubernie, 1913

hudební scény. Tři z nich se však od ostatních svým způsobem odlišovali. Nerekruovali se totiž z řad zajatců-dobrovolníků ani ruských Čechů. Pomyslně je spojovala předválečná

Plukovní hudba 3. čs. stř. pluku. V popředí sedí s taktovkou kapelník Vaněk, stanice Innokentěvszkaja, 16. září 1919.

služba v ruské armádě, kde již řadu let působili jako kapelníci u různých útvarů. Konkrétně se jednalo o kapelníka 1. čs. jízdního pluku Jaroslava Pasovského, kapelníka 6. čs. střeleckého pluku Viléma Václava Voskovce a kapelníka 3. čs. střeleckého pluku Františka Vaňka.

František Vaněk se narodil v Praze III dne 3. března 1874. Vystudoval na Pražské konzervatoři hru na flétnu. V červenci 1894 završil studium získáním diplomu způsobilosti, načež dobrovolně sloužil u hudby c. a k. pěšího pluku č. 75 jako flétnista. Roku 1897 odešel do zálohy. V následujících dvou letech pracoval jako kapelník v chorvatském městě Opatija (Abbazia). Po návratu do Čech se stal členem plzeňského divadelního orchestru. Roku 1911 se rozhodl k odjezdu do Ruska,

Kapelník Vaněk se svou kapelou během návratu z přehlídky, Kansk Jenisejský, 1919

kde se stal smluvním kapelníkem 11. izjumského husarského pluku. Funkci vykonával od 20. ledna 1911 (pravděpodobně dle ruského kalendáře). Milníkem tohoto angažmá se bezpochyby stalo roku 1912 řízení velkého koncertu během oslav stého výročí bojů s Napoleonem u Moskvy. Po vypuknutí první světové války byla však Vaňkova plukovní hudba rozpuštěna. František Vaněk byl tedy odeslán s hudebníky do Lucka, kde opustil služby ruské armády. Po odchodu do civilního života zůstal v Lucku, kde se živil vyučováním hudby. Toto období však nebylo příliš dlouhé, neboť se již 17. srpna 1914 setkal se svým dlouholetým přítelem Františkem Parolkem (v rámci čs. vojska významný výtvarník a fotograf), který do Lucka dorazil jako emisar Českého komitétu v Kyjevě. Svému příteli poté František Vaněk pomáhal s nábořem dobrovolníků do České družiny v Luckém a Vladimír-Volyňském újezdu, načež se sám 20. srpna dobrovolně přihlásil.

Ke službě v České družině však dobrovolce Vaněk nenastoupil, neboť bylo mezitím rozhodnuto u 11. izjumského husarského pluku o obnově hudebního tělesa. Bývalý kapelník byl tedy vyzván, aby se vrátil do své funkce. Po jednání v Kyjevě udělil k tomuto kroku svolení předseda Českého komitétu Jindřich Jindříšek. František Vaněk později (v listopadu 1923) vzpomínal v dopise Kanceláři čs. legií MNO, že Jindřich Jindříšek přesně podotkl: „(...) že čs. družina jest také částečně část ruské armády a že jest to jedno sloužiti v čs. družině, neb v ruském pluku, jen když jsem na frontě proti Rakousku.“ Kvůli rakousko-uherské státní příslušnosti se však musel za jeho politickou spolehlivost (nutnou ke službě u útvaru v době války) zaručit důstojnický sbor 11. izjumského husarského pluku. Rozhodnutí zůstat u ruského pluku zapříčinilo, že nebyla v období první republiky tato válečná služba úředně započítána jako služba v legiích. A to navzdory tomu, že se již během působení na Sibiři snažil kapelník Vaněk o uznání služby v čs. vojsku od data přihlášky, tedy od 20. srpna 1914.

Kapelník Vaněk v roce 1919

František Vaněk prakticky po celou válku (od 1. září 1914) působil ve funkci kapelníka ruského husarského pluku. Zároveň mu bylo svěřeno velení nad zdravotnickým oddílem složeným z plukovníků hudebníků. Podle archivních dokumentů s 11. izjumským husarským plukem prožil boje v Haliči, Brusilovovu ofenzivu, boje na rumunské frontě a tzv. tarnopolský ústup.

V dubnu 1916 byl na rumunské frontě raněn střepinou bomby hozené z nepřátelského letadla. Útvar opustil až v období rozkladu ruské armády. Sám k odchodu od pluku napsal ve výše zmiňovaném dopise následující: „(...) odejel jsem k 11. husarskému pluku a byl jsem v něm až do bolševického převratu v pluku v lednu 1918. Jakmile však zvolili sobě příslušníci pluku komisaře bolševického, žádal jsem o propuštění a jel jsem do Kijeva, kde jsem se přihlásil u 1. pluku, když tento procházel Kijevem.“

Od ruského pluku František Vaněk odjel 18. ledna 1918. Po shledání s československými částmi byl 1. března 1918 zařazen do 12. roty 1. čs. střeleckého pluku. U něj sloužil do 8. května 1918, kdy bylo rozhodnuto velitelstvím I. čs. střelecké divize o jeho převedení ke 3. čs. střeleckému pluku. Již o čtyři dny později byl zapsán jako nově jmenovaný kapelník do seznamu důstojníků 3. čs. střeleckého pluku, který byl tou dobou dislokován v Čeljabinsku. S plukem prožil František Vaněk bouřlivé události čeljabinského incidentu a následného vystoupení proti vojskům sovětské vlády.

Během nadcházejících měsíců řídil svou hudbu na veřejných koncertech, přehlídkách, slavnostech, pohřbech a dalších událostech. Mimo to se v omezené míře věnoval vlastní hudební tvorbě.

V listopadu 1918 byl povýšen na správního praporčíka. Dalšího povýšení (na správního podporučíka) se mu dostalo 1. června 1919 se zpětnou platností od 17. ledna téhož roku. V záznamech byl hodnocen jako schopný kapelník. V posudku se nachází rovněž poznámky o pilnosti a ráznosti. Zdůrazněna je také Vaňkova přísnost. Plukovní hudbu 3. čs. střeleckého pluku zajišťoval i po administrativní a hospodářské stránce. Nutno podotknout, že se kapelníku Vaňkovi podařilo hudbu 3. čs. střeleckého pluku značně umělecky pozdvihnout. Kapela, původně řízena bývalým kapelníkem České družiny šikovatelem K. C. Doležalem, totiž trpěla dlouhodobě lidským i materiálním nedostatkem, takže byla před Vaňkovým příchodem vojáky

žízlivě přezdívána „gramofon 3. pluku“. Pod systematickým vedením nového kapelníka se hudba vypracovala do dobře sehraného tělesa, které se stalo chloubou celého pluku.

Do osvobozené vlasti odplul správní podporučík František Vaněk z Vladivostoku dne 12. března 1920 s plukovní hudbou na lodi *USAT Madawaska*. Velitelem transportu, který plul přes Singapur, Kolombo a Port Said, byl velitel 3. čs. střeleckého pluku podplukovník Matěj Němec. Loď dorazila po více než měsíční plavbě 16. dubna 1920 do Terstu. Odtud byli vojáci dopraveni do Československa po železnici.

Po návratu do vlasti zůstal František Vaněk ve službách armády. Záhy po příjezdu byl jmenován poručíkem. Krátce na to byl přidělen jako kapelník k čs. pěšímu pluku č. 40. Roku 1926 mu bylo svěřeno vedení orchestru pěšího pluku 5 v Praze. Do výslužby odešel v roce 1931.

Legionář a zasloužilý hudebník František Vaněk zemřel v Praze dne 30. ledna 1960.

ZDROJE

BARTOŠ, Ferdinand a kol. *Stručný nástin historie hudby 1. st. pl. „Jana Husí“ od r. 1914 – až do dneška t. j. do příjezdu do vlasti*. Nепublikovaný rukopis (sbírka Tomáše Drábka).

Vojenský historický archiv Praha (VHA) – Fond Kancelář československých legií (KLeg).

Rozkazy čsl. vojsku na Rusi 1919–1920. [online] Digitální studovna Ministerstva obrany ČR.

BÍLEK, Jiří – HODÍK, Milan – PEŠEK, Bohumil. *Vojenské fanfáry nad Vltavou: příběh vojenské hudby v Praze od hudeb císařských pluků k Posádkové hudbě Praha*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2008.

BLÁHA, Miroslav. *Povídání o vojenské hudbě*. Nепublikovaný rukopis (sbírka Evy Vičarové).

MEDEK, Rudolf a kol. *Kronika 3. střeleckého pluku Jana Žižky z Trocnova 1916–1920*. Praha: Památník odboje, 1927.

HOURA, Josef – PEŠEK, Bohumil. *Hudba České družiny. Historie a vojenství: časopis Historického Ústavu Armády ČR*, 1999, č. 3, s. 619–630.

PEŠEK, Bohumil. *Hudba v ruských legiích*. Nепublikovaný rukopis (sbírka Tomáše Drábka).

ČERNUŠÁK, Gracian – NOVÁČEK, Zdenko – ŠTĚDROŇ, Bohumír. *Československý hudební slovník osob a institucí, Sv. 2: M–Ž*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965.

Český hudební slovník. Český hudební slovník [online]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_print&tmpl=component&id=877.

Krev legionáře, seznam legionářů: Legie 100 [online]. Dostupné z: <http://legie100.com/krev-legionare/>.

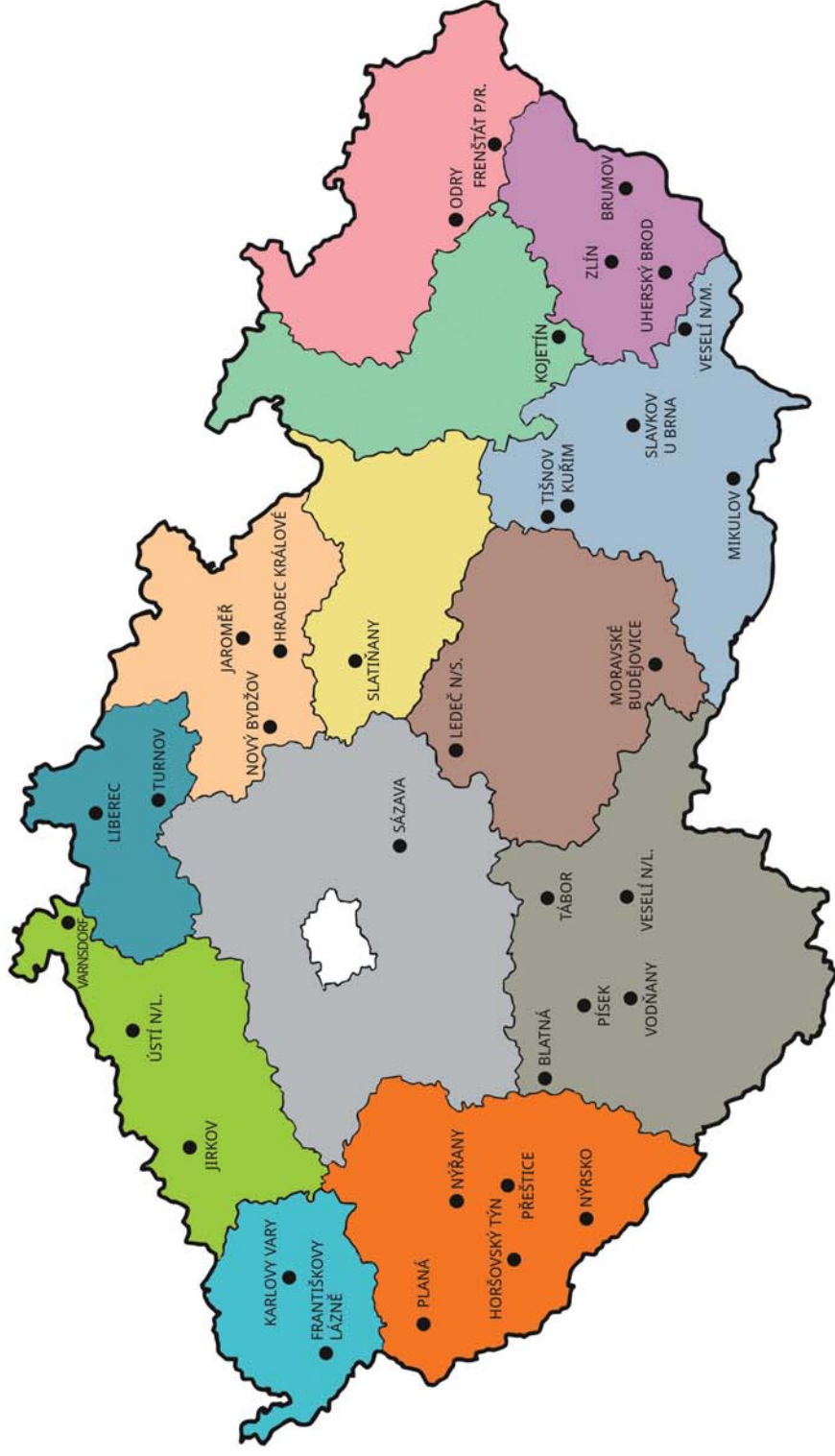

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je prezentovat rozsáhlou a různorodou činnost Československé obce legionářské, připomínat odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel.: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz ŠÉFREDAKTOR: Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz EDITOR: Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE: Vydavatelství MAC, spol. s r.o.,

Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10 - Vršovice ADRESA REDAKCE: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 UZÁVĚRKA ČÍSLA: 31. března 2022, EVIDENČNÍ ČÍSLO: MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

LEGIOVLAK 2022

- Planá u M. Lázní 5. - 10. 4.
Františkovy Lázně 12. - 17. 4.
Karlovy Vary 19. - 24. 4.
Jirkov 26. 4. - 1. 5.
Ústí nad Labem 3. - 8. 5.
Varnsdorf 10. - 15. 5.
Liberec 17. - 22. 5.
Turnov 24. - 29. 5.
Hradec Králové 31. 5. - 5. 6.
Jaroměř 7. - 12. 6.
Nový Bydžov 14. - 19. 6.
Slatiňany 21. - 26. 6.
Sázava 28. 6. - 3. 7.
Ledec n. S. 5. - 10. 7.
Kuřim 12. - 17. 7.
Slavkov u Brna 19. - 24. 7.
Uherský Brod 26. - 31. 7.
Brumov 2. - 7. 8.
Frenštát p. R. 9. - 14. 8.
Odry 16. - 21. 8.
Kojetín 23. - 28. 8.
Veselí n. M. 30. 8. - 4. 9.
Zlín 6. - 11. 9.
Tišnov 13. - 18. 9.
Mikulov 20. - 25. 9.
Moravské Budějovice 27. 9. - 2. 10.
Veselí n. L. 7. - 9. 10.
Tábor 11. - 16. 10.
Písek 18. - 23. 10.
Vodňany 25. - 30. 10.
Blatná 1. - 6. 11.
Přeštice 8. - 13. 11.
Nýrsko 15. - 20. 11.
Horšovský Týn 22. - 27. 11.
Nýřany 29. 11. - 4. 12.

LEGIOVLAK.CZ

Změna termínů a trasy vyhrazena.

ČESKOSLOVENSKÁ
OBEC LEGIONÁŘSKÁ

Ministerstvo obrany
Česká republika

Ministerstvo dopravy

České dráhy
Národní dopravní

SPRÁVA
ŽELEZNIC

GENERALI
ČESKÁ POJIŠŤOVNA

Muzeum československých legií

Carský bašlyk vz. 1881

br. Vlastimil Kříšťan

Pod prazvláštním pojmem bašlyk se skrývá prostorná kapuce s dlouhými cípy. Rozměr kapuce umožňoval nosit pod ní běžnou pokrývku hlavy. Dlouhé cípy vojákům často sloužily jako šála při omotání kolem krku, ale jejich původní účel ocenili muži především při jízdě na koni. Cípy se chytaly pod opasek vojáka a bašlyk tak nemohl být odfouknut z hlavy. Původ bašlyku sahá až k čepcům skytsko-sarmatských nomádů žijících ve střední Asii před 2800 až 1000 lety a muži těchto skupin je užívali jako součást tradičních oděvů až do moderních dob. Bašlyky zdobené výšivkou či provedené v barevných variantách se staly součástí svatebních obřadů jako dary od nevěst ženichům.

Mezi první uživatele bašlyků v carské armádě patřily od počátku 19. století kozácké formace. Řadové i gardové jednotky carské armády zaváděly bašlyky postupně od roku 1862 a staly se běžnou součástí zimní výstroje. Carský bašlyk vz. 1881 byl zpravidla sešit ze čtyř dílů

velbloudího sukna a celková délka hotové kapuce dosahovala skoro 123 cm. U mužstva byly kraje a švy obšity popruhovinou v barvě sukna, u důstojníků pak stříbrně a zlatě. Během války docházelo k tvorbě úsporných variant z jiných materiálů.

Carští vojáci, a také naši legionáři v Rusku v období první světové války, s sebou bašlyk nosili celoročně zabalený v bandalířů na prsou a nouzově jim sloužil i jako moskytiéra. V roce 1917 si tradici nošení bašlyků přisvojili vojáci protibolševických bílých armád. Vlastní „bašlíky“ si na konci roku 1918 vyráběla také československá armáda ve sborových dílnách v Omsku. Za čtyři měsíce činnosti dílny zhotovily 5000 kusů bašlyků. Sovětská armáda po porážce Rusů bašlyky do oficiální výstroje nepřevzala. Přesto je fotograficky zaznamenané i pozdější použití zjednodušených bašlyků sovětskou jízdou na sklonku druhé světové války na Moravě.

